

Ujút

Irodalmi és kritikai szemle

Szerkeszti: MÁRKUS ALADÁR

III. évfolyam 1933. XI.

Megjelenik minden hó 15-én

Tartalom:

Seitz Victor dr.:

*A „felébredt“ németek
prófétája*

Fischer S. Gyula:

Mazkir

Csermely Gyula:

Osszó király ötlete

Rubin Breinen:

A természet

Márkusné Beer

Erzsébet:

A sikkasztó

*s még sok érdekes riport
és értékes cikk.*

ANGELO SACERDOTI
Olaszország grand-rabbinja.

Makótól-Jeruzsálemig

Stern Samut, a Pesti Izr. Hitközség elnökét sulyos csapás érte: szeretett édesanyját vesztette el. Politikában ellenfelek vagyunk, de emberi érzésünket vele szemben sem tagadjuk meg: mély gyászában a magam és szerkesztőségem nevében őszinte részvéteimet fejezem ki.

*

Egyik pesti zsidó felekezeti lapban jelent meg e hír:

„Ungváron a zsidóság elérte a lakosság 20%-át s így a csehszlovák törvény értelmében a héber nyelv használatára joga van a közigazgatásban és a bíróság előtt.

Az ungvári zsidók zöme azonban olyan fokon van, hogy a héber nyelvet még liturgikus célra sem tudja használni”

Tévedés!

Az ungvári zsidó hitközség hébernyelvű óvodát tart fenn és éppen most alapít egy hébernyelvű középiskolát.

*

A pesti rabbinárus három kóser vendéglős ellen eljárást indított, hogy ne használhassák a kóser jelzőt addig, amíg konyhájukban nem alkalmaznak masgiachot.

Az illetékes hatóság betiltotta a kóser szó alkalmazását és a vendéglősöket 15-20 év óta folytatott kihágásért pénzbírsággal sújtotta.

Dicséretre méltó, ha a pesti rabbinárus ilyen lelkiismeretes éberséggel őrködik a rituálék betartása fölött: de akkor miért nem emel óvást az ellen is, hogy az elnökség és előljáráóság tagjai túlnyomórészen nyíltan tréfót esznek?...

*

Kenéz-Kurländer szemlájéből olvasom, hogy a sövüosz ünnepkor egy szlovenszkoí orthodox hitközség templomában első helyen egy ügyvéd ült, aki svéd keresztény nőt vett el, mellette egy öreg ember, akinek két leánya kitért és a muszaf-ima után elsietett, mert unokája esküvője volt — a katolikus templomban. Továbbá ott reprezentált egy szálloda tulajdo-

nos, akinél csak megbízható trefóétel kapható.

Az ilyen hírek felette érdekesek, de megszerzésük igen költséges.

Szlovenszkoába az utazáshoz útlevél és vízum kell. A vonat is sokba kerül.

Ezért azt ajánljuk a kiváló szerkesztőnek: menjen a Dohány-utcai zsinagógába, ahol költségmentesen sokkal cifrább adatokat szerezhet...

*

Albert belga király a következő levelet intézte Einstein professzorhoz:

„Én és a belga nép végtelenül sajnáljuk, hogy ilyen rövid ideig tartózkodott országunkban. Tudom, milyen körülmények közt kellett Önnek hazáját elhagynia. Vegye tudomásul, hogy a belga nemzet kitüntetésnek veszi, hogy néhány napot a körében töltött!”

*

November 5.-én volt a cluji új katedrális felavatása, amelyen II. Károly király is résztvett.

A banketten, amelyet a király tiszteletére rendeztek, s amelyre hivatalos volt a zsidó hitközség vezetősége is, a király beszéde közben a hitről és a felekezetek egyenlőségéről a következő nyilatkozatot tette:

„Minden nagy cselekedet a hiten épül fel. Ezt a hatalmas szentélyt azon hit számára építettük, amely a román nép többségének a hite. Azoknak, akik nem a többség hitén élnek, kijelentem, hogy nekem minden alattvalóm egyformán kedves, senkinél se keresem, hogy milyen felekezethez tartozik. Mindenkinek a hite szent előttem addig, amíg a haza magasztos céljai elérésében segítségemre van.”

*

Mussolini miniszterelnök előterjesztésére a király Enrics Salom bankárt, a trieszti hitközség elnökét nevezte ki Triest város polgármesterévé.

*

Nehéz a jólétet megszerezni, de sokkal nehezebb lemondani arról.

Jeruzsálemben és Palesztina több más helyén véres zavargások voltak. Amint az képünkön látható, az angol rendőrség szétverte a felbujtatott arabokat és teljes rendet teremtett.

Szemiták antiszemitizmusa

(Néhány szó a palesztinai eseményekhez.)

A sajtó részletesen foglalkozott a palesztinai araboknak legutóbbi lázongásával. Halottakról, sebesültekről, statáriumról számolnak be. Az európai, különösen német antiszemitizmus miatt foglalkozunk az arab szemiták »antiszemitizmusának« az okaival.

Faji okokra ez nem vezethető vissza, hiszen az arabok is szemiták, a zsidó is keleti faj. Itt tehát »árja«-ságról szó sem lehet.

A legutóbbi események okát gazdasági téren sem kereshetjük, mert az arab életstandard a zsidó bevándorlás által emelkedett. Ezzel ugyanis óriási tőkék kerültek az országba. Ez az oka annak, hogy ma Palesztinában — nincs munkanélküliség. Tehát itt sem kereshetjük a legutóbbi események okozóját.

Palesztina még nemrég sárgaláz és trachoma hazája volt, ahol az arab gyermekek 40—50%-a e betegségekben elpusztult. A Hadassah kórházak zsidó alapítványa, ott európai orvosok vannak és a minimumra csökkent a halandóság. A mocsarakat lecsapolták és ma Palesztina egészségi téren nem áll rosszabbul, mint bármely más keleteurópai állam. Az araboknak tehát ezen téren is hasznuk volt a zsidók bevándorlásából.

Az sem idézte ezt elő, hogy a zsidók egyes foglalkozási ágakban aránytalan százalékokban vannak képviselve, hisz a palesztinai zsidóság kb. 35%-ban földműves. Az elosztódás normális, tehát az antiszemitizmus ismert frázisa itt egyáltalában nem alkalmazható.

Nyilvánvaló, hogy az események itt elő lettek készítve. Ezt mutatja a tömegek szervezettsége és sok más szimptoma.

Ezek okát kell kutatni, vagyis azt, kik ingerelték fel a tudatlan arab tömegeket az angol mandátárius hatalma ellen, amely nagyon fairül és a zsidó lakosság meg rendkívüli előzékenységgel viseltetik az arabokkal szemben, kik nem a nemzeti zsidóság ellen, hanem egészben minden olyan lépés ellen vannak, amely a zsidó nemzeti otthon megvalósítását közelebb hozza.

Ez a palesztinai villongás nem más, mint a kolóniákon élő barbár »őslakók« stichikai ellenségeskedése a kolonizáló, kultúrát terjesztő nép ellen, ami minden gyarmatosítást kísér, tekintet nélkül, hogy a kolonizálás hasznára vagy kárára van az ottlakó népnek. Jelen esetben még hozzájárul az, hogy ezt a lázongást néhány fiatalember vezeti, akikre Európában átragadt a ma divatban levő ultranacionalizmus.

Az angol hatalomnak tanujelét kell adnia annak, hogy komolyan k tart igérete mellett és segíteni akarja a zsidót nemzeti otthon építésében. A mostani demonstrációkra csak egy méltó választ adhat az angol hatalom — szabad zsidó bevándorlást! Ha az angol hatalom meghátrál, az arabok vérszemet kapnak és ez úgy az angol hatalomra, mint a zsidókra válságos lehet.

Az arab nép Afrikában és Ázsiában 160-szor olyan nagy terület felett rendelkezik, mint Palesztina és ott több önálló állama is van.

A Népszövetség Palesztinát az üldözött, szerencsétlen és szétszórt 16 millió zsidó nép számára, a zsidó nemzeti otthon részére biztosította. Elismerjük az arabok polgári egyenjogúságát, de tiltakozunk az ellen, hogy a zsidó bevándorlást, a zsidó telepítést az arabok hozzájárulásától tegyék függővé!

Ha az angol mandátárius hatalom aktívan segítette volna elő a zsidó települést, ma zsidó többségünk volna az országban és nem fordulhatnának elő hasonló események, főkép, ha állandó zsidó garnizon állomásozna Palesztinában! Nem faji, sem gazdasági, sem szociális okok nem idézték elő a palesztinai dolgokat, hanem sötét kezek, amelyek egy szerencsétlen, hazátlan nép hazatérését és boldogulását lehetetlenné akarják tenni! A művelt emberiségnek hangos szóval kell tiltakozni ez ellen és minden erejével oda hatnia, hogy a hajtott, üzött zsidó népnek végre legyen hová fejét lehajtania!

A zsidóságnak pedig fel kell hagynia a gálut-mentalitással: Elég volt az arab-zsidó szakszervezetekből. *Zsidó állam kell!*

Jakober Eduard.

ANGELO SACERDOTI

(Címképünkhöz)

Nem csak a zsidó felekezeti, hanem az országos közélet kimagasló és népszerű egyénisége.

Impozáns alakja a bibliai prófétaakra emlékeztet, meleg hangja szinte lenyűgözi az embert.

Az olasz király gyermekét ő tanítja a héber tudományokra — Mussolini-hez a legmeghittebb barátság fűzi.

E héten meleg hangu levél kíséretében tisztelte meg főszerkesztőnket a legújabb fényképével.

*

Londonban két zsidót választottak meg kerületi alpolgármesterré, akiket nagy

ünnepség keretében iktatott be sir Ernest Wild főpolgármester.

Avató beszédében kijelentette a főpolgármester, hogy nagy hálával tartozik annak a nagy fajnak, amely a két kiváló alpolgármestert adta és melegen üdvözölte azt a népet, amely már számos nagy férfit adott Nagybritanniának.

A Népszövetség szerint a zsidóság nép. A londoni főpolgármester szerint faj. Az Egyenlőség szerint kizáróan vallás.

Kinek van tehát igaza?

Szerény véleményünk szerint Szabolcsi Lajos dr-nak. Mert ő csak igazán tudja, hogy turáni származású.

Istók bár uccse!... rikitóan meg is látszik rajta...

Victor Seitz dr.: (Lucenec)

A felébredt németek prófétája

»A németek lényegükben nem germánok.«

Gróf Gobineau.

Ő a hitleri germánok prófétája. A faji teóriák felállítója: gróf *Gobineau*, a francia mágnás, író és diplomata.

Nincs semmi csodálni való azon, hogy a »felébredt« németek prófétája francia.

Aki *Gobineau* nézeteit a németekről ismeri, az természetesnek fogja találni, hogy a hitleri faji politika alapelvei *franciától* származnak.

Azon faji politika indokolásai *Houston Stewart Chamberlain*-től, — angoltól származnak.

A hitleri németek politikai módszerei moszkvai bolsevikiek (vagy pláne, ahogyan ők mondják: zsidó-bolsevikiek).

Szimbólumuk a Hackenkreuz: hindú.

Az üdvözlési módjuk: római-latin.

Nekik szellemük nincs, ezért kénytelenek azt másoktól kikölcsönözni. Ezek szerint a »felébredt« németek egész tudományos, politikai és esztétikai felszerelése: angol-francia-bolsevik-hindú-latin: *csak éppen nem német.*

Gróf *Gobineau* a »Tanulmány az emberi fajok egyenlőtlenségéről« című művében fekteti le híres fajteóriáit.

Ő mindenesetre pártatlan és jóhiszemű szellem.

Ezt bizonyítja az a tény, hogy nem a saját nemzetét, a franciát tartja a legmagasabbrendű »fajtá«-nak.

Német embernél ilyesmi ab óvo ki van zárva. Fel sem tételezhető, hogy volna a világon olyan német, aki ne a németet tartaná a világ legelső nemzetének. Ez a német faji önhittség önmagában véve is elég bizonyítéka a német faj másodrendűségének.

De bizonyítja ezt maga a fajteóriák felállítója, a felébredt németek prófétája: gróf *Gobineau*.

Tény, hogy ő az »árja«-embelelemet tartja annak, amely a fehér emberiség szellemi és jellemi fényét megadta. Nála az »árja« nem faj, mert ez a faj volt ugyan, de már eltűnt, helyesebben: beleolvadt a többi fajokban. Nála az »árja« egy kémiai elem, amely az új produktum lényegét megadja. Az »árja« elem legerősebb hordozói a germánok. De nem a germánok hitleri értelmében, hanem az *indogermánok*, ami aránytalanul szélesebb körű etnográfiai megjelölés.

Amelyik nemzetben ez az árja-germán elem a legerősebben van képviselve, az a legkiválóbb nemzet. Ez a legárjább, leggermánabb, szóval a legkiválóbb nemzet *Gobineau* szerint — az *angol*.

A németeket *Gobineau* nem is tartja lényegükben germánoknak. Germánok mindenesetre, de nem abban az értelemben, amint azt *Gobineau* gondolja és *Hitlerék* szeretnék.

De még nagyobb a »felébredt« németekre mért csapás ott, ahol gróf *Gobineau* »*Izrael népe*«-ről beszél.

A baj már ott kezdődik, hogy *Gobineau* a zsidókat nem is tartja fajnak, hanem »*ötvözet*«-nek és pedig nagymultú történelmi ötvözetnek.

Ezzel aztán a hitleri németek összes erőfeszítései a »*zsidó faj a'acsonyrendűsége*« tárgyában agyon vannak verve.

Az egyetlen szerencse a hitleri németekre az egész faji kérdésben, hogy nem szabad nekik mást olvasni, mint amit nekik Göbbels, ez a

szicíliai cigányfejű »árja« megenged. Mert Gobineau-nál vannak még súlyosabb bajok is. Nevezetesen *nem volt antiszemita*. Sőt!...

Midőn *Gobineau* Teheránban volt Franciaország követe, sértette őt az a magatartás és megvetés, amivel a perzsák a zsidókkal szemben viselkedtek.

Erre vonatkozóan *Gobineau* a következőket írja:

»...Teheránban a zsidók védelmének új módját találtam ki. Nyilvánosan barátjuk voltam és gyakran voltam vendégük a nyilvánosság előtt. Ez a magatartásom nagy csodálkozást váltott ki. Midőn elhelyeztettem Teheránból, rábízta a zsidók védelmét utódomra, *Rochechouart* grófra, (egyik leghíresebb francia mágánscsalád), Montespan asszony unokájára.«

Jakober Eduard:

Remigráció

Igy: *remigránsok*.

Egy népnek, amely összenőtt hazájával, amely biztosan lépked hazája földjén, lehetnek emigránsai. Lengyelek, magyarok kivándorolhatnak. Zsidók?... Zsidók csak vándorolhatnak. Permanens emigránsok. Így volt ez mindig és így van ez ma is — elég volt! Meg kell szűnjön a zsidó emigráció és helyében a zsidó remigrációnak, a zsidóknak Palesztinában való *visszavándorlásának* kell jönnie!

* * *

A Balfour-deklaráció szószerint »a zsidó nemzeti otthon visszaállítása« beszél. Palesztinát nemcsak építjük, de újraépítjük, feltámasztjuk.

* * *

Sajnos... a remigráció szóval kapcsolatban más valamiről akarok írni. Egész másvalamiről — az ellenkezőjéről, mint a fent elmondottakról. Éppen úgy, mint amilyen ellenkezően az okkupáns angol mandátárius hatalom cselekszik ígéretével szemben...

* * *

Már megszoktuk a zsidóujtságok állandó rovatát: hajókról, amelyeket visszaküldtek a palesztinai partokról. Zsidókról, akiket »még Palesztinából is« visszaküldtek. Zsidók, akiket az egyik szárazföld odadobott a tenger hajóinak, hogy a másik szárazföld, az ígéret földje visszadobja őket... Hová? Hová utaznak vissza ezek a szerencsétlen bujdosók?... Hová indulhatnak és hol köthetnek ki ezek az üldözött örökvándorok, akiket a saját »nemzeti otthonuk« sem fogad be?... Tovább!... tovább!...

* * *

Igy lettek a Palesztina-emigránsokból — *remigránsok*. Így. És hallgat a zsidó közvélemény. Hallgat a zsidó sajtó. Hallgat a Cionista szervezet. Meddig?...

* * *

Igy kellett ennek lennie. A szociáлизmus primátuma, Irgun Mesutaf (vegyes zsidó-arab szakszervezetek), binacionalizmus és certifikat-rendszer után nem jöhetett más mint ez: Hajók, zsidókkal, akiknek Erec-Jisrael a szó szoros értelmében az »ígéret földje« maradt és akik — remigrálnak.

* * *

Addig nem lesz ez rendjén, amíg a remigráció szó nem kapja meg helyes értelmét nálunk zsidóknál. Amíg az igazi zsidó remigráció az igazi zsidó *visszavándorlás* el nem következik a zsidó államba, melyet a *zsidóknak* kell feltámasztaniok!

Fehér Artur 25 éves jubileuma

Könnyes szem. Réveteg tekintet.
Fájdalomtól reszkető szív. Bizonytalanul remegő hang...

És mosolygó arc...

Ez Fehér Artur, a vándor regős, a bolygó zsidó előadó, színművész...

Mint a méh, amely nem ismer hajtárt, sorompót, virágról-virágra szállva gyűjti a legillatosabb mézet, hogy nemes édességet adjon az emberiségnek, akként Fehér Artur is, nem kutatva a költő nacionáléját, származását, a legértékesebb alkotásokat gyűjti, hogy azután vándortarisznyájában elvihesse azokat az emberiség gyönyörködtetésére.

Huszonöt év nagy idő. Különösen vándoruton, amelyen bár sok taps és siker jelzi az utat, mégis állandóan kísért a rideg élet...

Ő férfiasan nézett a fenyegető veszélyek elé mindig.

Nem alkudott.

Pedig mennyivel okosabbnak látszott az opportunitás!

Fehér Artur azonban büszke makabeus elődjei módjára annál dacosabban ragaszkodott hitéhez és meggyőződéséhez! Annál jobban favorizálta a zsidó költőket és írókat...

A nagy előadóművészt ennek dacára senki se sajátíthatja ki egészen a zsidóság számára. Mert az, amit

tett, az a rendes kötelességen felüli olyan kötelesség, amivel az önérzetes zsidó tartozik a zsidó eszmének.

Ő mindenkié!

Igazolja ezt az a lázas készülődés és lelkes érdeklődés is, amely a november 25-iki jubileumi ünnepélynél szemben általánosan megnyilvánul.

Hol vannak a csillagok?

Irtó: S. FRUG.

Nesztelen ringás, suhanó rengés,
Csillagok úsznak a hegyek felett.
Könyv van előttem, fakuló írás,
Sárga, könnyázott gyűrött levelek,
Olvasom sirva a rejtelmeket.

Futó sorokból tüzelekkel
Lobban igézve az eskü felém:
— Olyan temérdek léssen a népem,
Miként a csillag az ég peremén
És mint a homok tenger fenekén.

Tudom Uram, hogy amit ígértél:
Valóra válik az égi beszéd.

Holnap, vagy később, de beteljesül majd.
Addig vigyázod időknék nesztét,
Minden országnak szíve rekesztét.

Hiszen a szónak fele való már,
Ó jaj! szívem im csak attól sajog.
Röghöz hasonló lett a te néped,
Szelek elhordják és törik habok.
Beléje tapos, hej! minden sarok.

Beteljesült im ... Futóhomokká
Tették néped szivtelen gazok.
Am hol rejtőznek, amiket ígértél —
Édes, jó Isten, hol a csillagok?
Hol vannak, mondd meg, hol a csillagok?

Fordította: BÖLCS SIMON.

Hitler udvari zsidai

A Hitler kormányzatnak tapasztalnia kellett, hogy féktelen zsidó üldöző politikája miatt alapos károkat szenvedett külföldön a birodalom. A világ közvéleménye a német zsidók üldözésére, a bojkottra sokkal erősebben reagált, mint arra a terrorra, melynek a német munkásság van kitéve, s ezt nem csupán Rosenberg Alfrédnek kellett tapasztalnia, hanem sikerült londoni útja alkalmával.

Neurathnak is fel kellett ismernie azt az izolációt, melybe a Nácik birodalma került, s emellett a német áruk külföldi bojkottja sem volt alkalmas arra, hogy az amúgy se kifogástalan német külkereskedelemre kedvező befolyást gyakoroljon.

Ellenszereket kellett keresni.

Udvari zsidókat állítottak a küzdelembe, kiknek kötelessége volt a német borzalmakról szóló jelentéseket meghazudtolni.

S akadtak is elegendően, akik hajlandók voltak a külfölddel szemben a német zsidók nevében fellépni s bizonyítani, hogy a Nácik állítólagos terrorja csak a rosszakaratú hírekben létezik és hogy a zsidóknak Németországban semminemű panaszra okuk nincs.

Júniusban jelent meg Berlinben »A borzalmak kürtölése hazug hitesztelés, mondják a német zsidók«.

Egyszerre hét nyelven jelent meg ez a »mű«, hogy »kireparálja Németországnak és az egész világnak jó hírnevét esett csorbát«.

A »Berliner Tagblatt« oldalakat szentel ennek a könyvnek a dicséretére, melyben zsidó notabilitások, bankárok, szinigazgatók stb. nyilatkozata mellett a német nácivezetők, Hitler, Papen, Neurath, Goering és Goebels is ad a külföld számára maszlag-nyilatkozatot.

Nem állapítható meg, hogy a zsidók nyilatkozatai közül melyik született presszió hatása alatt, melyik szabad akaratból.

Wassermann Oszkár, a Német Bank vezérigazgatója kijelenti, hogy még társadalmilag se feszélyezik őt. Dr. Tietz Alfréd minden hírt, mely a németországi borzalmakról szól, aljas hazugságnak minősít. A frankfurti zsidó frontharcosok frakciója köteles gesztussal kijelenti, hogy kikéri magának a külföld bárminemű beavatkozását... A hamburgi izraelita hitközség elnöke zengi el a végszót: »Kérjük, ne zavarják a német kereskedelmet«.

Dr. Naumann Miksa is felüti időnként a fejét, ismételten lándzsát tör a Náci-uralom mellett a felsőbb dicséret reményében... s bár ebben a könyvben még nem cáfolja azt, hogy valóban voltak Németországban kilengések, később, az »Investigator« egyik számában már azt írja: »Rágalom, hogy a zsidók Németországban még a legcsekélyebb testi veszedelemnek is ki volnának téve... El kell ismerni, hogy a kormány és a NSDAP mindent elkövetnek, hogy a kilengéseknek elejét vegyék... A márciusi választások óta a legcsekélyebb merényletet sem követték el zsidók ellen.«

Éles válaszvonalat húz a nemzeti zsidók közt (kik magukat mindig németeknek tartották) és a balra húzó cionisták közt, kik a zsidó nemzet tagjainak tartják magukat.

Ezenkívül tud határozatlan és ingadozó zsidókról, kik lelketlen vezetőik évszázados hatása alatt a német dolgokat a saját zsidó felfogásuk szemüvegén keresztül ítélik meg.

Ebből a középáramlatból származtak azok a nem kívánatos elemek, melyek 14 év alatt Németországnak mérhetetlen károkat okoztak.

A nemzeti zsidók ezen aljas szemforgatásaikkal és felkinálkozásaikkal

kal az uralkodó elemek kegyeibe akarnak férközni... Milyen szívesen működne ezek a »Juda verrecke« zászlaja alatt nyíltan is!

Ez a szellem vezette Naumannt, midőn Ausztria netáni csatlakozása esetére a külföldi zsidók bevándorlási tilalmát az ausztriai zsidóságra is érvényben akarja tartani!

Hogy a nemzeti zsidók munkásellenes gyűlölete még a Nácikénál is nagyobb, azt nem is kell külön megemlíteni.

A Nácibirodalom Einstein sok társával egyetemben gyalázattal üzte számkivetésbe.

Heine Henrik, Marx Károly, Freud Zsigmond műveit máglyára vetették... azonban olyan Naumann-féle házi zsidóknak a harmadik birodalom jó hasznát tudja venni!

A leydeni eset

Lapunk ez év áprilisi számában megemlékezünk dr. K. v. Leers német tanár pamfletjéről, melyben véres szájjal fog a zsidóságra minden gonoszságot. Az ő és Náci-társai jellemzésére közzöljük az alábbi épületes eseményt.

Ez az eset kétségtelenül kisebb jelentőségű azoknál a gyászos és véres jeleneteknél, melyek Németországban Hittler uralomra jutása óta játszódtak le, mégis említésreméltó, mert olyan egyénről esik itt szó, akinek gondolkodásmódja teljes képét adja a Nácik jellemének.

Mindenki tisztában van vele, hogy az új birodalomban rendkívül fontos méltóságokra olyan egyének kerültek, kiknek szellemi magassága (erkölcsi felfogásukról nem is szólva) egyáltalán nem méltó olyan műveltségi fokon álló országhoz, mint amilyen Németország.

Április 7-én a hollandiai Leydenben, az »Egyetemek segítőbizottságai« ülést tartottak az egyetem dísztermében.

Az angol delegációt Guillebaud cambridgei egyetemi tanár, a franciát Mantoux professzor, a németet dr. K. von Leers vezette, kinek tekintélye hazájában sokkal nagyobb volt annál, amelyet a tudományos világban elért.

Huizinga professzor, a leydeni egyetem rektora, világhírű történettudós volt a kongresszus elnöke.

Arról tárgyaltak a bizottságok, hogyan kellene az ifjúságot a nemzetek és államok, de sőt egész Európa gazdasági és politikai problémáinak megoldása szolgálatába állítani.

A németek nacionalista elveket hirdettek, tagadhatatlanul mérsékelt hangon, s már-már úgy látszott, hogy a konferencia minden nemzet megelégedésére fejeződik be.

A vége felé jutott az elnök tudomására, hogy létezik egy brosurá »Ki a zsidókkal« címen, melynek szerzője a jelenlevő Leers, ki ebben óva inti a német anyákat a zsidóktól, akik rituális gyilkosságoktól sem riadnak vissza.

A rektor is, társai is úgy vélték, hogy ilyen pamflet szerzője nem méltó az egyetem vendégszeretetére.

Midőn Leerst távozásra szólította fel, a német delegátusok szolidaritást vállaltak vele s a konferencia egy nappal hamarabb ért véget.

A közbeesett tárgyalások folyamán Leers úgy viselkedett, mint aki elvetette magától a rituális gyilkosságokba vetett hitét, s írása heves hangját a Németországban évek óta izzó hangulattal magyarázta.

Hazatért hazájába, s álláspontját ismét megváltoztatta.

A »Neue Züricher Nachrichten« hasábjain nyilatkozik, hogy nemcsak hisz ezekben, de tudományos megállapítások és bírói ítéletek vannak birtokában, melyek ezt a napnál világosabban bizonyítják... Kijelenti azt is, hogy Huizinga rektorral való esete diplomáciai lépéssel végződött, melynek következtében a rektort a holland kormány megrovásban részesítette. (Ezen legutóbbi állítás ellenkezője a valóságnak.)

Megjegyezzük, hogy ezen eset óta Leers újabb füzetet hozott nyilvánosságra, melybe a zsidókat kategóriákba sorozza.

Szerinte vannak »vérszopó«, »hazug«, »rabló«, »pusztító« zsidók.

A hazugok közt szerepelnek Th. Lessing, Einstein, E. Ludvig is.

Fotografiákat is közöl zsidókról, ami csaknem felhívás a gyilkolásra, hisz a bevezetésben így ír: »Ez a képcsarnok a bizonyítéka, hogy a néprontók még mindig életben vannak, bár gonoszságuk az ég haragját korbácsolja fel.«

S van még egy utójátéka a leydeni esetnek.

A »Historische Zeitschrift« leközi Huizinga professzor egy cikkét, majd a végén megjegyzi: »Ha a szerkesztőség idejekorán értesült volna a leydeni esetről, nem adott volna helyet ennek a cikknek.«

Ez a mondat vet legteljesebb világosságot arra a német terrorra, mely Hittler birodalmát uralja, s amely teljesen elpusztítja a szellem szabadságát!

A szerkesztő üzen

Fischer S. Gyula, főrabbi, Déva (Románia). Lapunkban megjelent első cikke valószínűséggel feltűnést keltett. Büszke vagyok, hogy munkatársaim sorába lépett. A chanuka-számhoz nagyon kérem és várom megtisztelő és értékes cikkét. Igaz zsidó szeretettel köszöntöm!

Dr. Victor Seitz, Lucenec. Több mint egy évig vártam értékes közreműködésére. Türelmemet azonban bőségesen rekompenzálta beküldött kitűnő cikke. Hálásan köszönöm. Nagyon kérem: méltóztatnék lapunkat kiváló írásaival mennél gyakrabban megtisztelni. Szeretettel üdvözlöm! Salom!

Dr. Grünmann Albert, Zvolen. Kétszeres csapás sujtotta Önt. Önnel könnyezünk és gyászolunk. Fogadja őszinte részvétünket.

Nemes Albert dr. Nové Zámky. Becses ígéretét komolyan vettük és azt evidenciában tartjuk. Salom!

Lichter Elek, Kosice. Ha nagy örömet is okozott üzenete, hogy lapunkkal felette megvan elégedve, mégis neheztelek Önre, hogy itt tartózkodása alkalmával nem tisztelt meg becses látogatásával. Üdvözlétét szívélyesen viszonozom.

E. Jakóber, Rozvegova-Mukaveco. E héten Beogradba, jövő héten Bucarestibe utazom. Előreláthatóan közvetlen a chanuka-szám megjelenése után Munkácsra utazom, ahol aztán bőségesen elbeszélgethetünk. A chanuka-számhoz kérem és várom a cikkét. Cion szeretettel üdvözlöm. Salom!

Illésné Sas Jolán. Kitűnő költeményét chanuka számunkban fogjuk közölni. Salom!

Prerau Margit, K. Chlumec. — Lakos András, Aszód. Miért hallgatnak?

Szerkesztésért és kiadásért felel: *dr. Uj István.*

Előfizetési ár. Egész évre 12.— P. — Csehszlovákiában 80.— kc. — Jugoszláviában 160.— dinár. Romániában 400 leu.

Másodrendű papíron 25%-kal olcsóbb! Intézményeknek 30.— pengő.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., Andrassy-út 84.

Telefon: 10-7-12.

Klein S. nyomda, Budapest, VI. Lovag-utca 14.

Doprava a rozsirovanie casopisu „Uj Ut” (Nová cesta) povolilo

csl. min. vnútra pod cisl. 9.662/1932/5. dna 15. II. 1932.

Mázkir

Írta: Fischer S. Gyula, dévai főrabbi.

A midrás bölcsei példázzák: Volt egyszer egy király és volt neki egy kincses ládája. Kis kulccsal szokta azt nyitni, csukni. De aggodott a király, hogy elveszthetné a kulcsot, kincsesládája kulcsát. Ezért hosszú ezüstláncot erősített a kulcshoz és megnyugodott, ha el is veszne a kulcs, a hosszú láncnál fogva könnyen megtalálja.

A király Istent jelképezi, a kincsesláda: a Tóra, a kulcs — mely a Tóra kincsesládáját kinyitja és annak drágaköveit feltárja —: Izráel.

Igen ám, de hátha elveszne a kulcs — hátha ellankadna, hűtlenné, hitlenné válna Izráel...?!

Hogy ez meg ne történhessék, ezüstláncot erősített a kulcsra Isten. Ez az ezüstlánc: az elhunytak lelkei.

Most már nem veszhet el Isten kulcsa, Izráel.

Ha megtántorodna is, ha eltévelyedne is, ez a lánc, az elhunytak lelkeinek ez a köteléke, tartja, visszahúzza, vissza hozza ismét Istenéhez.

* * *

Napjaink bizonyítják, mennyire igaz a midrásnak bölcs példázata. Hiszen látjuk szemeinkkel, hogyan omlik, bomlik, romlik vallásunknak évezredekkel megdacolt tölgyfája. Azok a lombos ágak: ünnepeinknek áhitatos, ihletes napjai, törnek, töredeznek. Az a fényben fürdő korona: a Sabosznak hangulatos íratos békéje oszlik, foszlik. Csak egy virág maradt érintetlenül e fán, a nebántsvirág: a mázkir.

A kegyeletnek ez a magába merülő, mélységes órája még mindenütt Isten házába viszi a már messzire eltévelyedetteket is — az ezüstlánc fogja őket.

A lelkek láncát széjjeltépni nem lehet...

* * *

A bölcsek azt állítják, hogy két dolog van, amely Isten végtelenségét az emberrel megérzékelte.

Az első a tenger végnélküli tükre, a másik az ég beláthatatlan boltíve.

De úgy véljük, van egy harmadik is, amely jobban, mint az a kettő, átérezte velünk a végtelen Teremtőt és ez: a halál.

A halál a titkok titka, rejtelmek rejtelve, kérdések kérdése. A halál: az égbolt és a tenger. Mély, mint a tengernek mérhetetlen mélysége, magas, mint az égboltnak eszményi magasa. Mint a tenger nyugtalan felszíne — riasztó, mint az ég nevető kéksége — nyugasztó.

Voltak költők, kik megrázó reálitással festették le, voltak művészek, halált.

Mikor haldokoltak, majdnem az utolsó pillanatig jegyezték.

Kusza, delírált betűkkel leírták, mit érez az ember, ha beáll a halál. Hiába tették ezt.

Ami az emberben érez, ír és jegyez, az még mindig az élet és nem a halál.

Voltak költők, kik megrázó reálitással festették le, voltak művészek, kik döbbenetes hűséggel játszották meg a halált.

Mindhiába.

A költő éneke merő fantázia, a művész játéka pusztá utánzás: — merő fantázia és utánzás, de nem a halál...

És maradt a halál, ami volt: titok, kérdés, rejtelem örökké...

Ezért mondja a próféta:

A halál örvény, amelybe aki néz, azzal szédül, kering minden.

»Hívjátok a siratókat, jöjjenek... siessenek, emeljék zokogásra hangjukat... mert beszállt a halál az ablakunkon...«

Mert a halál olyan rejtelmes, azért mindig váratlan, bármeddig várjuk is és készületlenül talál, bármint készülünk is reája.

És mert mindig hirtelenül és váratlanul érkezik, mert mindig »úgy száll be az ablakon«, azért nyilallik át szívünkön a fájdalomnak éles sajgó érzése. »Hívjátok hát a siratókat«, teljék meg jajjal, sirámmal a ház, mert »beszállott az ablakon a halál« hirtelenül, kegyetlen váratlansággal.

Szétszakadtak a kötelékek — érezzük.

De ekkor megindító jelenség játszódik le az ittmaradottak lelkében.

Szétszakadnak a kötelékek? Hát lehetséges ez?

Ő, ki mindig velünk volt, ne legyen többé velünk?

Mi, kik mindig vele voltunk, ne legyünk vele együtt?

Nem! Nem! Vele akarunk ezután is lenni! Követni akarjuk őt most is legalább gondolatainkkal az új világba.

Hol van ő most, tudni akarjuk!...

Ámde a halál országa ismeretlen ország. A halandó szeme oda be nem pillanthat. És mint a kőszáli sas, mely sziklának csapódik, hullik le tort szárnyakkal tudásunk, a halál kapujánál.

Itt, itt csapódnak fel érzelmeink a legmagasabbra.

Ott állunk a halál kapujában tehetetlenül, erőtlenül. Tudni semmit sem tudunk, de sejteni — mindent sejtünk. Gondolatok és sejtelmek ébrednek meg bennünk oly hatalmasan és mélyen, mint azelőtt sohasem.

Gondolkozni kezdünk. Mi az élet? Mint a Talmud mondja:

A múlt már nincs, a jövő még nincsen, a jelen egy pillanat, alig hogy jön, már eltűnik.

Mi tehát az élet?

Örök elmúlás. Születik a pillanat, hogy máris elmúljon. Mi a halál? Szintén elmúlás.

Hol itt a különbség?

Valahogyan — magunk sem tudjuk, hogyan — összezsugorodik a föld és mi olyan közel jutunk az elhúnytak lelkéhez és... de nem tudom én ezt elmagyarázni, aki átélte, tudja, aki nem — annak hiába a szó...

Ott állunk a halál kapujában, közel azokhoz, akik eltávoztak és az a hely, ahol állunk, szent hely az.

A hitetlen hívó lesz, a hívó leborul...

Zörgetünk a kapun: »Valaki itten van, valaki, aki az enyém volt! Volt?

Óh még most is enyém: Apám... Anyám... Gyermekeim!...

A ti hazátok a lelkek birodalma, a lelkek birodalma Isten birodalma, olyan közel vagytok hozzátok és közel Istenhez... hiszek, leborulok!...«

A halál kapui kitárulnak és fényözön árad ki rajtuk: »Hiszek, leborulok!...«

Az ezürtlánc odafűz a Teremtőhöz: »Hiszek, leborulok...«

* * *

Olvastam, hogy egy gazda az erdőben kis sasfiókát talált. Hazavitte és tyúkjai között felnevelte.

A kis sas olyan lett, mint a tyúkok, ő sem repült soha.

Egy napon, mikor már felnövekedett, gazdája próbára tette. Magasra emelte a sasfiókát, lóbálta, himbálta, de a madár görcsösen kapaszkodott gazdája kezébe és nem tárta ki repülésre szárnyait.

Meghallotta ezt a gazda ismerőse, eljött és mondotta: »Holnap majd én teszem próbára a madarat.«

És korán, még napkelte előtt felkeltek, kivitték a sasfiókot a pusztaszélére és midőn a nap felkelt, magasra tartották.

Amikor a nap első sugarai a sasfiókra hullottak, reszketés futott rajta végig, szemei kitágultak és éles kiáltással kitérte szárnyait és száll, emelkedik, fel a nap felé...

Ha már a köznapok zajában sokan nem látják, nem érzik az égből jövő fényt, az emlékezés ihletett pillanataiban, midőn a halál kapuiból fényözzön árad, bizonyára megremegnek szárnyai — kitérülnek és szállnak, emelkednek felfelé...

Bloch S. József dr.:

Mi mindent találnak ki az antiszemiták

Most tíz éve, hogy dr. Josef S. Bloch rabbi, birodalmi képviselő elhunyt. Ebből az alkalomból közöljük »Israel und die Völker« című munkájának egy fejezetét.

Aki a föld minden országában meggyökeresedett zsidógyűlölet problémáját tanulmányozza, az előbb-utóbb ráeszmél arra az igazságra, hogy a zsidógyűlölet a zsidóságtól teljesen elkülönülő egyedézés és nem gyűlölni való tulajdonságok-idézik elő. Ime: a zsidókat beláthatatlan idők óta üldözik — tehát megvan az oka — mondják sokan. Mily népszerű és hazug érv! A boszorkányüldözések, mondta egy bölcs férfiú, nem igazolták azt, hogy boszorkányok valóban léteztek, csupán korok és népek megértését segítik elő. Ha egy ifjú verseket költ kedvese szépségének dicsőítésére, annyit mindenesetre következtethetek abból, hogy szerelmes, vagy legalább ezt hiszi magáról, de azt semmiesetre sem, hogy ideálja valóban szép. Szóval az érzés az érzelmes lelkiállapotot mutatja, de nem tulajdonságait annak, aki felkeltette az érzést.

Egy 1890-i parlamenti beszédemben szigorúan megróttam korunknak azt az előítéletét, amely gáncsolja a zsidóknál azokat a tulajdonságokat is, melyeket másnál dicsérni szoktak.

Milyen szép, mondják, ha valaki mindenáron gyermekeinek magasabb művelésére törekszik, a zsidóknak pedig bűnnek róják fel, hogy ellepik az egyetemeket és középiskolákat. És ugyanekkor bűnül róják fel az antiszemiták a galíciai zsidóknak, hogy nem járatták gyermekeiket a nyilvános iskolába.

A zsidóknak nem használnak semmi. Ha költekeznek: procol, ha takarékoskodnak: piszkos. Ha visszavonul a politikai pártoktól: hazafiatlan, ha résztvesz a közéletben: tolakodó. Ha a kormányt követi: a husosfazék körül lebzsel, ha ellenzéki: izgató, felforgató. Egy florisdorfi népgyűlésen pedig kimondták örök időkre, hogy a zsidók találták ki a csehkérdést!

! A földkerekség minden burjánja a mi szívünk véréből táplálkozott eddig...

Ezek szerint az Orleánsi herceg (Philipp Egalité) azért hagyta cserben XXVI. Lajost, mert a zsidók »hazaárulásra« és »más aljasságok«-ra csábították. Sőt, a szerencsétlen Marie Antoinette királynét zsidók szállították a vérpadra. Zsidók úzerkedése vitte III. Napoleont arra, hogy Németországnak hadat üzenjen. Zsidó lelken szárad az orosz—japán háború, minden népek munkássztrájkjai zsidó agitáció műve. Zsidók csinálják a forradalmakat, döntik meg a trónokat, buktatnak minisztereket,

ők állítják fel a kormányzatokat a nagy államokban: mindent a zsidók csinálnak.

A zsidókkal szemben megszűnik minden morális kötelesség. Ha Fordnak, a detroiti dollármilliárdos autógyárosnak valaki azt mondaná, hogy hamis váltókat hoz forgalomba, bizonyára nekimenne életre-halálra. Az azonban egészen hidegen hagyja, hogy többszörösen kimutatták, hogy az általa antiszemita célzattal forgalomba hozott iratok (»Cijon bölcseinek jegyzőkönyvei«) oktan hamisítványok! Hiszen csak zsidók ellen agitál a hamisítványokkal. 1875-ben állította össze az első automobilt Márkus Sigfried bécsi zsidó mérnök, de pénzhiány miatt nem tökéletesíthette találmányát. Ford úr pedig, aki ezzel szerezte dollárjainak milliárdjait, zsidó világalumomról és zsidó kizsákmányolásról regél.

A titkos irodalomnak hitvány termékei örökítik meg az utókor számára a zsidógyűlölet szellemi alapjait. Világhírű ponyvaregények, mint a »Biaritz« című, bizonyos Goedsche Hermann, a porosz Kreuzzeitung segédszerkesztőjének tollából, a szentpétervári Ochraha boszorkánykonyhájának vérfertőző szörnymunkái, vagy III. Napoleon ellen írott pamflettek hazug jegyzőkönyvei, vagy »Zion bölcseinek titkai« repülnek szerte a világon, hogy minden országok népeinek egészséges gondolkodását tönkretegyék.

És hiába cáfoljuk, hogy ez mind szemenszedett hazugság. A nagy Montefiore Mózes szájába egy beszédet adnak, amit e lángszellem soha el nem mondhatott, mert a krakkói rabbigyűlésen, ahol szerintük elhangzott ez a beszéd, soha részt nem vett, sőt sohasem járt Krakkóban. A beszédben állítólag felszólította a világ zsidóságát, hogy kommunizálja magának hatalmi erőszakkal az egyetemes sajtót.

Hasonló hazugság, hogy Crémieux Adolf, a zsidó származású francia miniszter 1871-ben egymillió frankot tűzött ki a vén Vilmos császár fejére. Szerintük Crémieux kiáltványt küldött a világ zsidaihoz, amelyben kijelenti, hogy közeleg már a nap, amikor a Föld kincseit kizárólag a zsidók birják. Keresztény imakönyvekbe csempészve terjesztették azt a hazugságot, hogy az Alliance Israélite Universelle meghódítani akarja Galiciát, a kereszténységet száműzni saját országából, a földet és a munkaeszközöket kisajátítja és minden hatalmat kizárólag a zsidóság kezébe kíván adni. Sőt Hirsch báró, Rotschild, Blechröder, Mendelsohn neveit, nagy adományaik és milliárdos gyűjtések kapcsán is hírbe hozták.

A keresztény imakönyvek természetesen elterjedtek az egész világon és mialatt jámborul imádkoztak a keresztény Galicia megmentéséért, ártatlan emberek ellen öklök emelkedtek...

A zsidó nemzet játszotta a történelemben azt a színjátékot, amelyben tetszésszerinti névvel ruházták fel a marionetteket. Eme kényszer-szerepében a zsidóságot hol a kapitalizmus hordozójának, hol proletárnak tüntetik fel. Egyszer a kereskedelem improduktív tehetetlene, az ösfoglalkozások élődíje, majd az »Internationale« vezére. És francia barát és német kém egyszerre! Lengyelországban »germanizáló«, Németországban hazaáruló, Párizsban Drumont szerint »Bismarck bérencei«, Elzász-Lotharingiában a berlini »Kreuzzeitung« szerint »francia spion« Max Nordau, Leon Daudet parlamenti beszéde szerint közönséges német kém, aki a világháború alatt a franciaellenes propagandát dirigálta Spanyolországból.

Egyszer forradalmi uszítók, akik Kossuthot és Mazzinit lázadásra csábítják, majd meg a cári zsarnokság ügynökeiként szerepelteti őket a német sovinizmus.

Mikor 1891-ben a nagy orosz kölcsönt kibocsátották, Weber cseh képviselő uszítóbeszédet tartott a zsidók ellen, hogy nem vásárolják az orosz állampapírokat, mert a Rotschild-ház már nyilvánosan hadat üzent

a Romanov-háznak. És ugyanekkor a berlini »Kreuzzeitung« szerint az orosz kölcsön nem egyéb, mint az internacionális zsidóság fegyvere a germánosság ellen.

Aztán jött a legujabb dogma: Bolsevizmus és zsidóság egy. És ugyanakkor a »baloldaliak« hevesen támadják a zsidóságot, mert nem rajong az Új-Oroszország munkáspolitikájáért.

Tovább. XIII. Leó halála után X. Piussal szemben Rampolla kardinális a lengyel zsidóság aknamunkája miatt bukott meg a választáson. És pszichopatológiai vizsgálatra szoruló réthorok állottak ki a piacra; hogy ezzel a hazugsággal izgassák fel a közhangulatot.

Midőn Giacomo Sacerdoti, a zsidó születésű modenai képviselő egyedül szólalt fel a Rómában megtartandó Giordano Brunó ünnepély ellen, a pápához közel álló »Osservatore Romano« így dicséri e férfit: »Ez a zsidó kifejezést mer adni szabadon nézetének és ezzel nem egy gyöngye akaraterejű és jellemtelen keresztényt megleckéztetett.« De ez nem tartotta vissza a bécsi »Vaterland«-ot attól, hogy ne gyújtogasson a zsidók ellen, mert állítólag az egész Bruno-ünnepélyt a zsidók szervezték a pápa ellen való tüntetésül. A bécsi »Vaterland« egyébként egyszerűen kijelenti, hogy »az antiszemitizmus a zsidó írók találmánya«.

Hasonló történelmi okfejtéssel már az ókor történetében is találkozunk. Az alexandriai követek Trója előtt azt vallották, hogy ártatlanok voltak a Claudius által zsidóüldözés miatt megbüntetett görögök. A zsidók okozták a nyugtalanságot, maguk sebeztek meg hitsorsosaikat, hogy bevádolhassák a görögöket.

Mily sötét árnyakkal ecseteli Leroy Beaulieu az orosz zsidóság szerencsétlen sorsát. A nagy néptömegek leírhatatlan nyomorát, a kaftános, bolygó zsidó céltalan utait. S mégis, a keresztény sajtó a zsidó kapitalizmus tobzódásáról ír s azzal izgat ellenük, hogy a világ gazdagsága a zsidók kezében van. Természetes, hogy a zsidó nem mutatja kifelé nyomora képét, mert erős családi érzésénél fogva vigyáz arra, hogy feleségét és gyermekeit a legnagyobb áldozatok árán rendesen öltöztesse. Sőt a bő szombatok gyakran csaknem csak a hétköznapi éhezések gyümölcsei. Nem szólván arról, hogy Amerikában fel lehet sorolni száz olyan milliost, Rockefellertól Fordig, akiknek pénzével meg lehetne vásárolni az egész földkerekség zsidóságának összes vagyonát.

Nem tréfabeszéd, hogy a zsidók terjesztik a nyak- és tüdőbetegségeket. Hogy mi gyógykezeljük, arról nincs krónika, de tudományos érvét újabb bűnünknek megkapjuk. A zsidók uralkodnak a divaton és felette érzéki voltunknál arra kényszerítik a szegény germán asszonyokat, hogy feszes és felette kivágott ruhát hordjanak s ezzel rongálják tüdejüket és torkukat.

És szinte hinnünk kellene a történelmi körforgásban, az örök visszatérés teóriájában. Mert ugyanilyen módon emelte a vádakát a római pogány csöcselék az első keresztények ellen. Tertullian leírása szerint: »Minden bajért és szerencsétlenségért, amely a népet éri, a keresztényeket teszik felelőssé. Ha a Tiber kiárad, ha a Nilus-áradás elmarad, ha nem esik az eső, ha földrengés vagy pestis sújt, mindjárt hangos a dühöngés: Oroszlánok elé a keresztényeket! A keresztényeket üldöző helytartók a legnépszerűbbek a csöcseléknél.

Mi hát az antiszemitizmus?

Angol moralisták alapították a »moral insanity«, azaz erkölcsi megbetegedés teóriáját. Ehhez hasonlít a »political insanity«-nek nevezhető korbetegség, amely előbbtől abban különbözik, hogy kevésbé örökölhető, inkább fertőző és epidémikus jellegű. Az aljas hírnévhajhászás melegágyában érik és csírázik ki az új szellemi betegség magva, kiírthatatlanul

meggyökeredzik és közveszélyessé válik orvosolhatatlan hatalmával. Az új társadalmi betegség szárnyakat kap fejlődésében a vezérek és vezetettek közötti versengés által. Az ifjak erősödő radikálizmusa a vezéreket eltávolítani igyekszik helyükről. A vezérek helyt adnak az előrenyomulásnak, nehogy végleg elmozdítottassanak állásukból. Az esztelenség végül e borzasztó versenyfutásban valóságos örületté válik.

Az ekként fejlődő tömegörületről írja Carneri filozófus a »Béke könyvé«-ben: »A földön nem lesz addig béke, amíg emelt fővel jár az antiszemitizmus... Mindig születnek félemberek, akiket irigység és haszonlesés sorvaszt, a szorgalom minden tevékenységében magukra nézve káros konkurrenciát látnak, amelyet letörni szeretnének és ha ez lehetetlen, a fajgyűlölet és vallásos intolerancia hazárdjátékával küzdenek ellene. A béke állama antiszemitizmus mellett elképzelhetetlen és csak békés államok biztosíthatnák a világbékét.«

Hogy milyen fogékonyságot tanúsítanak a tömegek és vezetők egyaránt az antiszemita agitáció iránt, annak érdekes tanujele a hírhedt Rohling tanár sikere.

Rohling tanár 38.000 példányban osztja szét »A talmudzsidó« című röpiratsorozatát, mire a prágai egyetem meghívja katedrájára. A prágai bíróság jegyzőkönyvei szerint ezután 200.000 példányban fogyott el a rágalomkönyv újabb kiadása, míg »A rabbiság vitája és emberáldozata« című műve 175.000 olvasót hálózott be. Hasonló sikere volt a Pavly-féle Sulchan-Aruch hamisításnak is, amelyre hercegek, grófok, bárók, politikusok siettek előfizetni, hogy megismerjék a zsidók titkos törvényeit. Az »Osservatore Catolico« kisütötte, hogy Berlin, Hamburg, Amsterdam, Kopenhága, Lemberg, Krakau főrabbiái kimondották: »Zsidó törvény szerint a Sulchan-Aruch fordítóit mint a zsidó titkok felfedezőit el kell tenni láb alól.« Később azonban az antiszemita »Vaterland« is óva int »egy Palvy nevű csalótól«, aki a zsidó titkok feltárásával csal ki pénzeket a »jóhiszemű« emeberektől, holott a beigért Sulchan-Aruch már rég megjelent német és más nyelven is.

Izrael és a népek című művemet azonban nem vitairatnak adom ki, hanem tájékoztató forrásul azok számára, akik meg akarják ismerni a zsidóság tanításának tartalmát, vallásának eszméit és erkölceinek fenségét.

A biblia megmentett egy mohamedán nőt

Rajtacsíptek egy szarajevói fiatal mohamedán nőt, amint gyermekét ki akarta tenni az utcára.

A bűnös anya ellen természetesen eljárást indítottak.

Dr. Jossip Vessel ügyvéd a főtárgyaláson az ügyész szavai után felállt és a hallgatóság, valamint a bíróság legnagyobb csodálkozására a vádlott felmentését kérte.

Az elnök-bíró csodálkozva megkérdezte a védőt, vajjon komolyan kéri-e védecének a felmentését?

A védő erre kihúzott zsebéből egy könyvet és megkérdezte a törvényszéket, hisznek-e a bírák a biblia igazságában és etikájában?

Midőn a bírák a védő kérdésére igenlően

választottak, a védő kijelentette, hogy ebben az esetben nemcsak felmentés, hanem megajándékozás is jár a védecének.

Mert a biblia szerint négyezer évvel ezelőtt hasonló eset történt Egyiptomban.

Mózes anyját nem lehet azzal vádolni, hogy azért tette ki fiát a folyóra, hogy éhenhaljon, vagy pedig a vízbefuljon, hanem kitette abban a reményben, hogy valamelyik irgalmas szívű egyiptomi nő megkönyörül gyermekén és magáhozvéve őt, felneveli.

Ugyanezt tette a vádlott, aki egyébként, akárcsak Mirjam: a kitett csecsemő közelében tartózkodott, hogy lássa mi fog történni szerencsétlen magzatával.

A bíróság felmentő ítéletet hozott.

Ruben Breinen :

A természet

I.

A társaságban a két nem közötti természetes viszonyról vitatkoztak. A napirenden az a kérdés áll: Lehetséges-e a tiszta baráti viszony férfi és nő között olyképen, hogy a »nemi vonzalom« meg ne zavarja a barátságot?

A vitát egy leány vezette, aki se fiatal, se öreg, se szép, se csúnya nem volt. Véleményét forró lelkesedéssel ekép adta elő:

— Mindenesetre lehetséges ilyen baráti viszony. Az én szememben a férfi csupán ember. A barátságnál nem kutatom a fajt és nem teszek különbséget férfi és nő között, csupán az okos és ostoba, a jó és gonosz között teszek különbséget. Tapasztalataiból tudom, hogy a nő egészen jó barátságban lehet férfiakkal, anélkül, hogy a nemiség közreműködjön a barátságban. S ép ezért nem szeretem azokat a férfiakat, akik a női nemmel szemben mindig csak hízelgő szavakban ömlengenek. Az ilyen fajtájú férfiakkal nem is állok nagyon szóba.

E szavak után a vita hangos szóval megindult. Az egyik »pro«, míg a másik »kontra« bizonyítékokat hozott, előráncigálták a klasszikusokat s citáltak a modern irodalomból, de nem tudtak megegyezésre jutni.

Midőn a vihar kissé lecsendesedett, felemelkedett egy éltesebb úr, — aki az egész vita alatt csendes mosollyal az ajkán a sarokban ült, s hallgatott, — s a felszólaló leányhoz fordulva, csendes, de szilárd hangon így szólt:

— Kedves kisasszony, szavai és érvei igen szépek, azonban a gyakorlat és a valóság egészen másra tanít bennünket. Hasonlatok és idézetek helyett, elmondok önöknek hölgyeim és uraim egy történetet az élet megpróbáltatásaiból, mely velem történt s amely egészen más tanulságot nyújt számunkra...

— Halljuk, halljuk! — kiáltott egyhangúan a társaság s az öreg úr halk hangon mesélni kezdett:

— Vagy húsz évvel ezelőtt történt. Városunkban akkoriban kezdődött a felvilágosodottság korszaka. Az idő szelleme kicsalta az ifjúságot a Bethamidrásból. Én is a felvilágosodottság harcosai között voltam, azok között, akik előre, a haladás útja felé törtettek. Vágytam tudás után, szabadság után, új élet után. Felvilágosodottságunk első kívánsága volt: megszüntetni a régi viszonyt, mely férfi és nő között fennáll. Városunkban ugyanis a férfiak és nők külön-külön világot alkottak. Az esküvő előtt ez a két világ olyan távol állt egymástól, mint a sáros földteke az esthajnal csillagtól. Nem ismerték és nem értették meg egymást. Azonban amióta a profán könyvek kezdtek elterjedni városunkban, amióta az ifjúság olvasni és tanulmányozni kezdett profán műveket, azóta az ifjak és leányok mindgyakrabban összekerültek, közös vitákat rendeztek, sőt együtt jártak tudományos előadásokat is meghallgatni.

Ez a találkozás fiúk és leányok között eleinte titokban és mindenféle óvintézkedések mellett történt, később azonban már nyilvánosan is találkoztunk, sőt voltak közöttünk olyanok is, akik tünetőleg, nyíltan jelentek meg nőtársaságban, hogy végre lerombolják azokat a korlátokat, melyeket a fanatikus bigotteria emelt a két nem között.

És élt a városunkban egy igen szép és okos leány. Chasidikus és és istenfélő szülők gyermeke, aki már a kezdetben, a felvilágosodottak élére állt. Midőn a hithű zsidók és a türelmetlen chasidok megfűjták

a vésztrombitát az istentelen felvilágosodottság és a »szabad világ« ellen, ez a leány logikus érvekkel megmagyarázta nekik, hogy csak az úgynevezett istenfélők, akik őrizkednek a nőktől, mint a vadállatoktól, szokták meg, hogy asszonyokban és leányokban mindig csak a női nemet lássák és így bűnbe essenek. Ugyanígy csak azok a leányok és asszonyok látják a férfiben a hímet, akik távol élnek és húzódoznak a férfiaktól. Azonban a két nem állandó együttélése, egy társaságban, korlátok, válaszfalak és örök nélkül, eltávolít a bűntől és megtanítja a két nemet arra, hogy nemi gerjedelmek nélkül, baráti együttérzésben, egyszerűen, két emberként éljenek.

Igazolásul, hogy élő példával szolgáljon arra, miszerint az ilyen viszony lehetséges, nyíltan eljött garzonlakásomba, hogy együtt tanuljunk és olvassunk. Természetesen nekem is meg kellett őt látogatnom szüleinél levő leányszobájában. A szülei eleinte idegenkedve nézték ezeket a találkozásainkat. Igen furcsának találták ezt a viszonyt köztem és leányuk közt. Egy fiú és leány egyedül, egy szobában? Vajjon mit csinálnak együtt a szobában? Tanulnak, olvasgatnak és társalognak, csak úgy egyszerűen? A szülők azonban tudták, hogy nem használna tiltakozásuk. Olyan már a világ — mondták — a nyílt ellenkezés csak ártana és még jobban elrontaná a dolgot. Vigasztalódtak tehát és azzal tértek napirendre az ügy felett, hogy hát leányuk meglehetősen »férfias« természetű, okos és felvilágosodott nő, aki bizonyára tud magára vigyázni, mert hiszen csak a buta leányok követnek el ostobaságot.

Midőn a leány szülei hallották, hogy a városka lakossága sanda szemmel néz reánk és kezd rólunk beszélni, mint a romlott ifjúság elrettentő mintaképéről, védelmükbe vettek bennünket és megmagyarázták, hogy más világ járja már és a fiúk és leányok saját akaratereje alkalmasabb a vágyak elfojtására, mint a szülők gyenge akara.

II.

Igen sokat sétáltam fiatal barátnőmmel a városon kívül húzódo sétányon. Sétaközben beszélgettünk és vitatkoztunk divatos írókról és könyvekről. Megtárgyaltuk régi világunk összeomlását és új világunk fejlődését. Ez volt állandó sétaközi témánk.

Sohasem engedte, hogy bókoljak neki, szép szavakat suttogjak a fülébe, célzást tegyek szépségére, vagy akár udvariaskodjak vele szemben, miként ez nőkkel szemben szokásos. Ha olykor-olykor észrevette, hogy igen nehezen viselem el a csak baráti viszonyt és vágyom legalább kisujjammal megérinteni, vagy pedig észrevette, hogy vágyakozó szemmel tekintek reá — szemei csakúgy villámokat szórtak a felháborodástól és igyekezett még távolabb tartani magától.

Megvalloim kedves hölgyeim és uraim, hogy rémesen szenvedtem attól a barátságtól. Kedves, szép arca, meleg lehellete, fiatal testének friss és üde illata, felvillanyozta egész valómat s magnetikus hatással volt érzékeimre. Vitatkoztam vele és beszéltem ugyan neki az irodalomról, de tényleg nem tudtam, hogy mit beszélnek ajkaim. Csak teste közelségét éreztem s mindenféle bizonytalan s nyugtalan belső, testi és lelki érzéseket.

És eljött a tavasz. Egy májusi napon betoppan hozzám egy köteggel könyvvel a hóna alatt. A tanrenden szerepelt egy természettudományi és egy geometriai óra. A barátnőm — mint mindig — most is igen szorgalmas volt. Megkísértem, hogy eltereljem a figyelmét a könyvekről s megértessem vele a ragyogó tavasz csodálatos varázsát, de hiába volt minden! Ugy bánt velem, mint mérges melamed tanítványával, aki megzavarja az órát. Én a tavasz virágairól áradoztam, a nap ragyogásáról

és a szerelmes madarak énekéről zengtem dicsőhimnuszokat s ő geometriai tételekkel felelt nekem. Egy csókért kicsiny szájából lemondtam volna összes kérdéseiről s elküldtem volna összes könyveit és füzetait — az ördögbe. Azonban félttem felfedni neki kívánságomat és ezért cselhez folyamodtam:

— Jöjj, barátnőm az erdőbe, kísétéljük magunkat és azután letelepszünk egy terebélyes fa alá s folytatjuk majd tantervünket.

A barátnőm beleegyezett. A madarak danája, a fák titokzatos suttogása és a tavasz illata szinte elbűvölt bennünket. Nemcsak én, de ő is egészen megfelejtkezett a könyvekről. A külső tavasz még jobban elbűvölte a bensőnkben fakadó tavaszt. Nemcsak künn, de lelkünk mélyében is fakadtak és virultak virágok az ébredező szerelem édesen bódító virágai. Hosszú ideig ültünk így, anélkül hogy egy szót is szólunk volna...

Hirtelen megszakítottam a hallgatást. Lelkem felszabadult s édes vágy fogott el mindazon érzést, ami szívemben felgyülemlett, szép barátnőm piciny, piros fülecskéjébe suttogni. Ő is megrészegeedett a tavasztól. Elkezdett gügyögni, kacagni, mint vidám bohó gyermek. Ajkai édes, szerelmes dalokat dúdoltak, mintha egészen kicserélték volna. A férfiasság leple lehullott róla s leplezetlenül előttem feküdt szép s ifjú leány-ságában.

Kezdtünk a szerelemről beszélni s a nemek egymáshoz való viszonyáról vitatkozni. Barátnőm most is azoni a véleményen volt, hogy a férfi és a nő csak barátok is lehetnek s semmi egyéb. Nem cáfoltam meg, habár már régen nem voltam ezen a véleményen. Nem akartam felbosszantani. Ámbár úgy éreztem, hogy ő is csak ismétli régi felfogását, de már maga se hisz benne.

Közben a nap utolsó sugarai is eltűntek a hegyek mögött s ránk borult a bűvös alkony minden varázsával és érzelmeivel.

— Ideje van visszatérni a városba — riadt fel hirtelen a barátnőm — s érezni lehetett, miként igyekszik erőszakosan elfojtani a benesejében tomboló érzelmeket. És egy ugrással már talpon is volt. Egy kedves mozdulattal kinyújtózkodott, mintha le akarná rázni magáról a lustaságot. Nem tudom, hogyan történt, de egyszerre csak karjaim között tartottam s forró csókokkal elhalmoztam.

III.

De a leány erőszakkal kitepte magát ölelő karjaimból és mintha kígyó marta volna, vérvörös arccal hátraugrott. Azután ismét magára öltötte »férfias« egyéniségét és dühösen így szólt:

— Ezekután nem kívánlak látni többé. Ha nem vagy képes a barátom lenni, a barátom s semmi több, ha ajkaid s szíved nem egyformán éreznek, úgy örökre el kell válnunk egymástól. Semmi körülmények között nem fogom megengedni, hogy olyan érzelmeket táplálj irányomban, mint nővel szemben szokás!

Ki akartam magyarázkodni, de dühösen hátat fordított nekem s gyors léptekkel a város felé tartott.

Azóta elmúlt három nap s szép barátnőm tényleg kerülni, sőt kitérni látszott előlem. Mindenütt kerestem, de hiába, nem találtam. Még csak most láttam, mennyire hozzánöttem s mennyire nem lehetek meg nélküle. Negyednap azután találkoztunk. Látni lehetett, hogy maga is kereste az alkalmat, hogy találkozassunk. Kemény szavakkal, de halk, megindult hangon még egyszer szememre vetette nagy bűnömet, mélyen átléptem a barátság határát. »Azt akarja, hogy a férfiak embert s ne nőt lássanak benne!«

Boldogan repdeső szívvel kértem bocsánatot tőle s biztosítottam róla,

hogy ezentul sohasem fogom átlépni a barátság határát, csak barátok leszünk, miként ezt barátságunk első napjaiban önként megfogadtuk...

És kezdődtek újra a tanulási, társalgási és vitaórák. Megmutattam neki, hogy egészen hüvös is tudok lenni. Olyan arcot vágtam előtte, mintha az irodalom és szociológia 'viták sokkal jobban érdekelnének, mint gyönyörű szép szemei és márványfehér homloka. Mindez persze csak tettett volt, miközben bensőmben pokoli lánggal égett az elfojtott vágy.

És akkor ő kezdett közeledni hozzám. Óvatosan bár, de alig-alig észrevehetően. A nő — kedves barátaim — öntudatlanul is végtelenül ravasz s ezernyi sima fondorlatok és módozatok száma, melyeket alig észrevehetően használnak velünk szemben.

És megismétlődött, aminek meg kellett ismétlődnie. Egy könyv előtt ültünk s olvasgattunk. Feje a könyvre hajolt, de úgy, hogy sötét, bársonyos hajú feje kissé a vállamra dőlt. Éreztem hajának csiklandozó illatát s nem birtam többé magammal. Hirtelen félbeszakítottam az olvasást — úgy tetszett nekem, hogy ő maga sem figyel többé arra, amit olvasok — és elkezdtem csókolni gyönyörű szép homlokát, egyszer, kétszer, háromszor... Nem is emlékszem már a csókok számára... Hiszen több mint húsz évvel ezelőtt történt... Ámbár akkor mindjárt sem emlékeztem többé, hányszor csókoltam meg...

És ismét dühös arcot mutatott felém, bár már nem igen erősen védekezett. És ismét hallottam feddő szavait: »Ha nehéz neked csak baráti viszonyban maradni velem, úgy nem marad más hátra, mint örökre elválni egymástól, mert azt akarom, hogy a férfiak csak embert s nem nőt lássanak bennem.«

És ismét eltűnt a szemeim előtt egy időre.

Midőn megtudta, hogy nap-nap mellett egy másik leánnyal találkozom, aki ugyan nem olyan szép, de okos és olyan felvilágosodott leány volt, aki nem kívánta azt, hogy férfit lássanak benne, — egy levélben arra kért, hogy látogassam meg. Kérdezni akarna ugyanis egyet-mást az irodalomtörténetből — írta levelében — s kívülem — azt hiszi — senki se tudna neki felvilágosítást adni...

Kitörő örömmel fogadott. Az első percekben az irodalomra terelte a beszélgetést. Új könyveket olvasott s szeretné véleményemet tudni. Azután hirtelen átugrott s köztünk fennálló viszonyra:

— Megvizsgáltam érzéseimet — kezdé vöröses arccal — s azt tapasztaltam, hogy... amit irántad érzek, az több, sokkal több, mint szimpla barátság. Szégyenkezem, de meg kell vallanom, hogy társaságod nélkül már nem is tudok meglegni... Vágyom az árnyékod után és... nem tudom miért vagyok oly gyenge veled szemben...

Hallgattam.

— Dehát miért ne tudjon egy férfi s egy nő, ha együtt tanulnak, csak baráti viszonyban élni, — tört fel belőle még utoljára kétségbeesetten.

— Már hogyan tudnának? De csak úgy, hogy ha a nő öreg vagy — Isten ments — csunya!

— Hát én szép vagyok?

Magamhoz rántottam s valóságos csóközönnel árasztottam el.

És ezuttal nem védekezett, nem igyekezett kibontakozni karjaimból, sőt elmaradt megszokott prédikációja is...

— Minek nyújtsam a dolgot, nem mult el hosszú idő s tényleg is több lett nekem, mint barátnő. Most pedig élettársam és hites feleségem...

És amióta Mózes és Izrael törvénye szerint társnőm lett, határtalanul féltékeny nőismerőseimre...

Igyekszem megnyugtatni, hogy viszonyom ehhez vagy ahhoz a nőhöz, a barátnőjéhez, csupán baráti, tiszta és makulátlan barátság, mely minden

rossz gondolattól ment. És idézem régi mondókáját: »vajjon férfi és nő nem lehetnek csak barátok s semmi több ennél?«

De ő dühösen felel:

— Persze hogy nem lehetnek... A természet törvényeit nem lehet megváltoztatni!

És van egy csinos, szép leányunk. Ő is kérdezi: vajjon férfi és nő nem lehetnek csak barátok?

— Persze hogy nem lehetnek, — szól reá az anyja szigorúan, — a természeti törvényein nem lehet változtatni.

De a vitát vezető leány bájos mosollyal így szólt: Ez az eset nem bizonyít semmit. Nem az összes férfiak és nők egyenlők. Ami nem sikerül ezeknek, sikerülhet másoknak...

Csermely Gyula:

Osszó király ötlete

Salamon után Röchávám lett Judaország királya és Röchávám után ennek fia Ávijah. Mindegyik sokat vétkezett az Úr ellen és amilyenek a királyok voltak, olyan volt az alattvaló nép is. Nemcsak hogy elfordult az Egyetlenegy és örökké Egy Istentől és magaslati oltárokon és ligetekben faragott képű isteneknek áldozott, hanem semmibe vette a Tórának fenséges felebaráti törvényeit is. Aki zálogot vett a szegénytől, napszálltakor nem adta vissza; aki aratott, a szántóföldjén nem hagyott a szegényeknek sarkokat, aki megszedte a szőlejét, a tőkén felejtett gerezdeket is leszedte és aki kölcsönt adott a megszorult szegénynek, bizony kamatot is számított. akárhánvszor uzsorákamatot.

Ávijah után ennek fiára, Osszóra szállt a királyi hatalom és Osszó, akiről írva van, hogy: vájáász hátauv vőhájósor böénéj ádonáj elauhov, hogy csak olyasmit tett, ami Istenének-Urának kedvére volt; Osszó király rendet teremtett az országban. Összetörte a faragott képeket, lerombolta az idegen oltárokat, a kereskedőknél és árusoknál csak hiteles jó mértéket tűrt meg és minden másban is érvényt szerzett annak, ami üdvöset a szent Tóra parancsolt.

De az uzorával eleinte ő sem bírt és különösen a fővárosban, Jeruzsálemben, harapódzott el a legkiméletlenebb uzsora. Nem bírt vele pedig azért, mert az uzorások közt sok előkelő ember is volt, nagyhatalmú, nagybefolyású emberek, akiket még a király is respektált.

Hogyan törje le mégis az uzorát: ez sok gondot, nagy fejtörést okozott a fiatal királynak. De, — gondolta magában — az Úr, akinek förtelem az uzsora, majd lángot gyújt az én kereső elmémben és megajándékoz valami sikeres ötlettel.

A jó ötlet pedig — ezt már tapasztalatból tudta az uralkodó — legtöbbször nem bent a palotája szobáiban teremtett, hanem odakint az utcákon, az életben. Tehát úgy tett a király, mint elődje, Bölcs Salamon oly sokszor tett: álrühát öltött és mint egyszerű mézárus járta be Jeruzsálem utcáit.

A törvényháza előtt hogy elhaladt, nagy veszekedés zajára lett figyelmes. Két koldusféle összeperelt két másikkal és kergette őket messze a háztól.

— Itt nem tűrünk meg benneteket, — mondták. — Tíz észendő óta ez a mi helyünk; ha koldusbotra jutottatok, keressetek magatoknak más állomást.

Mit volt mit tenni? A jövevénykoldusok elmentek, hogy más helyet keressenek maguknak és a király szép lassan utánuk ment. — Mi lesz

majd az új helyen? — erre lett kíváncsi az uralkodó, ki egyszerű mézárusnak látszott.

Az új hely a márványkávás közut lett volna a nagy téren, de itt volt szerencséje a kettőnek. Már itt is volt több erősebb jogú possedens, évek óta ott helytel bíró koldus, aki tele szájjal elzavarta az ujakat.

— Dögteteketek itt le ne tegyétek, — mondták, — mert az Úr minker úgy segéljen, megadjátok csunyául az árát. Vigyétek az írhátokat, máshová; nagy a város, akad hely majd tinétek is valahol.

A harmadik hely a nagy vendégfogadó lett volna, mely nyüzsgött a sok idegentől, mint valami hangyaboly. De itt is volt már koldushad, mely megszállva tartotta a környéket — a fogadó minden ajtaja előtt vagy négy is ült — s a két koldust elriasztották a régiek.

— Úgy üljetek ide, — mondták — hogy a véretekkel ragasztunk le a küszöbhez.

A jövőnyek — mit tehettek jobbat — elhordták írhájukat onnan is és szomorúan tanakodtak: hát hol tehet? Hol ülhetnének le mi is, ha már koldussorsra juttatott a Legfelsőbb?

Most hozzájuk lépett a mézárus király és mindegyiknek egy ezüst-sékelt adván, megtudakolta a multjukat-sorsukat. Miért menték tönkre, hogy most alamizsnakenyérre szorultak?

A válasz nagyon egyszerű és rövid volt.

— Vagyonos emberek voltunk, de üzletbe bocsátkoztunk, hitelre volt szükségünk, — felelték. A Az én uzsorásom Ávisua ben Áddor volt... Az enyém pedig Zichrij ben Cilszaj; nos, engemet Ávisua, engemet meg Zichrij vetköztetett le, fosztott ki... így volt.

— Az uzsorások! — dühösködött az uralkodó. — Ime, van alapja az ellenük emelt számtalan panasznak... No, várjatok csak. Hát mit fogtok csinálni, ti emberek? — fordult most a kettő felé jó szívvel. — ha sehol sem tűrnek meg a koldusok?

Rövid szünet és erre is kapott választ. A két ember csak összenézett és már felelt is.

— A király elé járulunk, — mondták. — Az ő igazságossága és parancsa majd mirajtunk is segít, mint mindenkin.

— Tegyétek is meg, — helyeselt a mézárus és bucsut vett a két bizakodó koldustól.

Másnap be is kéredzkedtek a királyhoz s mikor előadták panaszukat, hogy ők hogy jártak, az uralkodó azon nyomban parancsolt is.

— Hozzátok ide a törvényháza, a márványkut és a nagy fogadó koldusait, — mondta.

Félóra sem mult el és valamennyi már ott is volt és a király megkezdte a kihallgatást. Legelőször a törvényháza koldusait vallatta, vajjon igaz-e, hogy elzavarták onnan a két panaszost?

— Igaz, nem tagadjuk, — felelték.

— Nektek tán erősebb jogotok a törvényházához, mint másoknak? — kérdezte az uralkodó.

— Minden bizonyval erősebb, — felelték. — Mi kőművesek voltunk, becsületes, szorgalmatos munkások, nem kellett ám nekünk se alamizsna, sem ingyenkenyér senkitől se. De éppen a törvényházánál dolgoztunk, leestünk az állványról az utcára és mindegyikünk, láthatod, nyomorék lett, munkára és keresetre képtelen. Hát hol kolduljunk máshol; mint éppen annak a törvényházának a tövében... és ronthatja ott keresetünket másvalaki?

— Nem ronthatja, — helyeselt a király és hirtelen megélénkült, jókedvű lett. Mint valaki, aki megtalálta a jó utat. — Isten előtt is igazágtok van, úgy érzem. Jöjjenek a márványkut koldusai.

Jöttek is és ezekhez is az volt a legelső kérdése: igaz-e; nem túrtétek, hogy a kut mellett koldult a két panaszos?

— Igaz, nem tagadjuk, — felelték. — De csak nekünk van jogunk a kuthoz, másnak ahhoz nincs joga, nagy urunk. Mi ott kereskedők voltunk és úgy tetszett Istennek, hogy elveszítsük vagyunkat tűz által. S az a kut akkor nem adott vizet, alig volt benne csak ujjnyi is. Ha hát elvette kenyerünket, most adja is vissza az a márványkut... mi meg nem túrhetünk ott még valakit, ezt lásd be.

— Belátom, — mormolta az uralkodó, — és úgy érzem, Isten is belátja... a nagy fogadó koldusai jöjjenek.

Jöttek és a földre borultak és beszéltek.

— Nagy urunk, — így védekeztek, — mi karavánvezetők voltunk és becsülettel kerestük kenyerünket. De csak addig, amíg lehetett, mert nem állt meg felettünk az idő. Most öregek vagyunk és gyöngék, hát a fogadó előtt ülünk le nap-nap után. Hogy azok, akiket vezettünk a pusztákon át és védelmeztünk a magunk bőre árán is: jó szívvel legyenek irántunk. Hát vannak is, mert adnak, de csak minket illet a jóságuk, más emberre ne fordítsák az útasok. Csak mi látnók annak kárát, ha más koldust is megtúrnék ott mellettünk.

— Nektek is igazságtok van emberek, — nevetett fel a király olyan jó kedvvel, mint valaki, aki megoldott egy problémát. Az volt a probléma, hol üljön a két panaszos koldus, akit uzsorások vetkőztettek le pőrére? — Hát — így derült a király — kiki a volt uzsorásának ajtaja előtt üljön le koldulni... s hogy el ne zavarhassák őket a pénzemberek, írást adott a kezükbe az uralkodó.

Másnap már ültek is — mindegyik uzsorásnak az ő kifosztott kliense volt úgyszólván az eleven cégére — nos, másnap már ültek is s a dolognak sohasem várt jó hatása lett. Nemcsak Ávisua ben Áddor és nemcsak Zichrij ben Cilszaj adta vissza volt kliensének a vagyont, csak hogy megszabaduljon a cimtáblájától ott a boltja előtt, de a többi pénzkölcsönzője a városnak is fékezni kezdte szertelen pénzvágyát. Mert közhírré tétette a bölcs Osszó király, hogy ő ezentul minden embert, akit tőzsére kapzsísága tönkre tesz, a tőzsér boltja elé ültet, hogy ott kolduljon, mint előriaszító példa.

Ujvári Péter:

Megdeputálják a tanítót

Szájról-szájra kapaszkodott a szenzáció: Stopperék tanítót kaptak. Kéménykalapban jár és orrán csíptetőt hord, azonfelül olyan művelt, hogy szombaton csak a déli imához jár templomba, de a »lájnlás« alatt a templomudvarban regényt olvas. Egyébként legfeljebb húszéves és tizenhatéves koráig jesivába járt, de aztán diplomát szerzett és azóta autodidakta. Nüll Alter azt mondta: ez valami doktorátus.

Nüll Alterné epeömlést kapott az irigységtől. Tavaly pádimentumot rakatott Stopperné a belső szobában, most meg már tanítót is szegődített. Nohát, az a nagy gögőtől nem tudja már mit csináljon.

— Nüllné lelkem, — mondja Cimmetné — a vérben van a flancozás. A kölykeit is arra neveli. Hogy mire föl? Hát arra föl, hogy Stopper az a senki, fix fizetéssel abomens lett a Zsornálnál. És képzelve csak, Berisku nyelvtant fog tanulni. No; mit szól hozzá. Auszgerechnét nyelvtant. Higyje el: valami nagy smadra készülnek ezek a Stopperék.

A sárgaképu, vörösorrú, hosszú Nüllné bólintott.

— Rendes zsidót nem is nevelnek abból a gyerekből. Már a pofáján is látszik, olyan szeplős, mint a pulykatojás.

Az irigység beszélt Nüll Alternéből, de ami Beriskut illeti, elég közel járt az igazsághoz. Vásott gyerek az, nehezen nevelnek abból rendes zsidót. Ma is például — meséli Cimmeth, aki mindent tud — az új cidáklit akarta fölvenni a tanító tiszteletére.

— Mondom magának, Nüllné édes, már a kölykeibe is beleneveli a nagy flancot.

— No és ráadta? — kérdi Nüllné tárgult szemekkel. — Még csak hallélt se mondtak máma, hát ráadta?

— Nem. Nem adta rá, mert én éppen ott voltam és meg akarta mutatni, hogy ő milyen spórolós. A gyerek a földre vetette magát, bögött, mint egy vadállat, hogy neki az új cidáklit kell. Persze, mert mit tanulhat egy olyan anyától? Csak hengegést és hengegést. És az anyja adott neki egy pofont és azt mondta: Berisku, a cidáklit jusz se kapod, de ha jó leszel és úgy viselkedsz, mint egy úri gyerek, akkor elengedem holnap a nyakadat. És holnapután is elengedem. Jó, Borisku? Szombatig nem mosom meg a nyakadat, csak szombaton mosom meg, de a törülközővel.

Nüllné majd kipukkadt.

— Hogy tudja ez a bankot adni!

— Ez még semmi, Nüllné drága. A java most gyön csak. Hát a cidáklit már nem bánja Berisku. Hanem azt mondja: akkor megrúgom a tanító bácsit. Mama, megrúghatom a tanító bácsit? És mit mond az a flancos Stopperné? Azt mondja: hogyne, gyönyörűségem, ha jól viseled magad, megrúghatod. Berisku kapálódzik. De én azt is akarom mondani neki, hogy maga bűdös. Stopperné odavan az anyai büszkeségtől és a kancsal szemével rámkancsalít. Aztán megcsókolja a drágalátost és azt mondja: mindent mondhatsz neki, gyönyörűségem, mert harminc pengőt ígért neki havi bérnek az a marha apád, meg kosztot, lakást és mosást is!

A férfiak már most izgatódtak. A vézna, szomorú Stopper megmondta Nüll Alternak, hogy az a Kleinmann, akit hozott, nem közönséges tanító.

— No, ez sok mindent tudhat, — gondolta Nüll Alter, aki elnézőbb volt felebarátainak gyöngesége iránt, — végre lesz valaki, akitől egy okos szót is hallhat az ember.

Vacsora után pipára gyújtott, átment Cimmethhez és elhívta Stopperékhoz megdeputálni a tanítót.

Stopperék éppen akkor vacsorához ültek.

— Vendégek gyönnék — mondja a szomorú Stopper.

— Ez a Nüll Alter — bosszankodik Stopperné — mindig a gyomromban korzódik. De ha gyönnék, hát gyöjjenek. Hanem imponáljon nekik, tanító úr. És tegye csak fel a cvikkerjét.

A vendégek bejönnék. Hosszú köszönetés után leülnek.

Stopperné maga elé húzza a tálat és turkálja a hússzeleteket.

Hotel Grand, Secovce

(Csehszlovákia)

Ujonnan berendezve!

Tulajdonos: Grünwald Mihály

Olcsó árak! Utazóknak engedmény!

Braun Gyula

מֶשָׁר מֶשָׁר מֶשָׁר

VI. Aradi-utca 43

Állandóan elsőrendű friss husok
legolcsóbb napi áron.

Figyelmes és előzékeny kiszolgálás.

— Stopper — mondja gyöngéden — **nem** való teneked ez a kövér hús. Legjobb, ha fokhagymás pirítóst eszel. Tudod, mit, neked az is nehéz. Csináltatok neked egy jó forró cibere. A tanító úr is azt kap. A ciberc jó gyomrot csinál.

Kleinmannak kopott a szeme az éhségtől, de művelt ember léteére nem tiltakozhatott a cibere ellen.

— Különben is — vigasztalja Stopperné — holnap májat sütünk és akkor ehetsz majd töpörtyűt. De úgy gondolom: amilyen művelt ember, hát az esze ügyis máson jár, nem a vacsorán. Látja kegyed, én már ismerem. Apropos, mit tart kegyed a kegyed szóról? Nem gondolja, hogy finomabb, mint az ön?

Kleinmann tudja, hogy imponálnia kell, hát megfontoltan válaszol:

— A kegyed szó anatómiailag a kegyelmesség szóból származik, tehát föltétlenül finomabb, mint az ön.

A vendégek nem szólnak bele a vitába, mert ők csak hallgatni jöttek. Boriska azonban úgy gondolta, hogy ő beleszólhat. Hát beleszólt:

— Tanító bácsi, maga csipás.

Stopperné rászól:

— Boriska, ne mondd úgy, hogy maga. Ez csúnya, Boriska. Mondd úgy, hogy kegyed.

Borele szót fogadott.

— Tanító bácsi, kegyed csipás.

Stopperné arca ragyogott.

— Milyen intelligens, úgy-e. Csak egyszer mondjon neki az ember valamit és már a fejében van. Mit gondol kegyed, kire hasonlít? Olyan, mint az apja, úgy-e?

— Alma nem esik messze a fájától, — sóhajt a szomorú Stopper.
— Nem igaz?

Kleinmann úr érzi, hogy most valami nagyon tudós választ várnak tőle. Felkapaszkodik a helyzet magaslatára és azt mondja:

— Ugy van, Stopper úr. Ez a törvény. Az alma a gravitációt követi.

— Ugyan, ne mondja — álmélkodik Nüll Alter, — már ezt is feltanálták?

— Ugy van. Nyuton találta fel és az alma azóta mindig csak lefelé eshetik.

Bejön a cseléd és letakarítja az asztalt.

Stopperné elönti a nagylelkűség. Egy álló hétig csak az ő tanítójáról beszél majd az egész falu. Hálára mozdul hát Kleinmann iránt és érzi, szép volna, ha ennek kifejezést adna. Hadd lássa a tanító, hogy milyen családhhoz jött, amely Bűrökkalászin a legelső és amely tudja becsülni a műveltséget.

Barátságos mosollyal Kleinmann felé fordul:

— Jóllakott, tanító úr? Ha éhes még, csak szóljon kegyed. Ne is szóljon. Ugy is látom, még elbírna valamit. Julcsa, csináljon a tanító úrnak egy jó borogatást. Cibere és borogatás, tanító úr, a legjobb menü, amit csak elképzelhet. Gyöngé gyomornak kitűnő.

Nüll Alter csillapította.
beszélte neki.

— Nohát ez sok. Egy ilyen flanc. Borogatást ad a vacsorához.

Nüll Alter csiggasototta.

— Dukál ennyi egy ilyen finom embernek. Hanem azt az almát nem értem. Szeretném tudni, mit csinált azelőtt, mikor még nem tudta, hogy muszáj neki a földre esni.

Egy álló hétig erről gondolkodott.

Kiváltságos zsidó orvosok a középkorban

A zsidó nép tudvalevően már az ó- és a középkorban is kiváló orvosokat adott a világnak. Császároknak, királyoknak és szultánoknak voltak palota- és udvari orvosai a zsidó orvosok és feljegyezte a történelem sok pápának is a nevét, akinek személye körüli orvosa zsidó volt.

Mért bíztak a földi hatalmasságok olyan nagyon a zsidó orvosokban? Könnyű erre megtalálni a választ. Nemcsak alapos tudásukban bíztak, hanem becsületességükben. A középkorban tudniillik sokszor éppen ahhoz a fegyverhez nyult az ármány, hogy megvesztegette egy-egy koronás fő, vagy más potentát orvosát, aki aztán elég lelkiismeretlen volt és visszaélve a belé helyezett bizalommal, szándékosan rosszul alkalmazott gyógyszerrel vagy épséggel méreggel segítette időnek előtte a másvilágra azt, akinek egészsége és testi épsége az ő kezében volt. Ettől félt sok földi nagy úr és ezért választottak zsidó orvosokat, mert ezek hozzáférhetetlennek bizonyultak. Talán Hollós Mátyás királyunknak sem kellett volna már 49 éves korban mérgezett fűgétől meghalnia, ha történetesen zsidó udvari orvosa lett volna.

Az uralkodók és a pápák, akiknek zsidó orvosaik voltak, sokszor azzal hálálták meg ezeknek szolgálatait, hogy bizonyos kiváltságokkal ruházták fel őket. Dr. Blusten könyve több ilyen esetet is említ, hogy zsidó orvosok kiváltságokban részesültek, valamint említ egy történelmi tényt is, hogy egy római zsidó orvos érdemeiért Róma városának egész zsidósága kedvezményben részesült. Ez 1385-ben történt, amikor is *Angelo* zsidó medicus az akkori római orvosok egyik kiváltsága, ingyen gyógyított mindenkit, felekezeti különbségre való tekintet nélkül. Az érdekes okirat, mely *Angelo* érdemeiért az egész római zsidóságot jutalmazza meg, így hangzik:

Mi, Róma városának szenátusa, ezennel 30 aranypengővel leszállítjuk a római zsidó hitközség tributumát és ez a leszállítás mindaddig érvényben marad, amíg *Angelo* zsidó orvos és törvényes férfileszármazottjai életben lesznek. Mert *Angelo* orvos a keresztényeket is ingyen gyógyította és segítette a szegényeket és szűkölködőket. Azonfelül pedig, hogy a tributumot leszállítottuk, *An-*

gelo orvosnak még sérthetetlenséget is biztosítunk. Kilencedik Bonifácus pápa megerősítette a római szenátusnak ezt a dekrétumát és még hozzátette: Mert tudós és megbízható és bárkinek ingyen rendelkezésére van.

Ugyanez a kilencedik Bonifácus pápa 1392-ben a következő levelet intézte a fentemlített *Angelo* orvoshoz:

„Szeretet fiamnak, *Angelonak*, *Manuele* fiának, *Rómanak* *Trastevere* városrészében lakó született zsidónak, az orvosnak és a mi hűséges szolgálóknak . . . üdvözlétünket! Miután becsületességedről, megbízhatóságodról meggyőződünk, ezennel kinevezünk téged személyem körüli orvosunknak, valamint az apostoli szentszék és udvartartásunk orvosának. *Szentpéter* és *Pál* védelme alá helyezzünk téged, valamint saját pápai védelmünk alá és kívánjuk neked, hogy mindig nagyobb és nagyobb kitüntetésekre és kiváltságokra érdemesítsd magadat.”

Nagyon érdekes még a következő dokumentum, mely egy másik zsidó orvost, *Sabbas* *Éliás* nevűt, tüntet ki. Szó szerinti szövege ez:

Mi, *Francesco de Panciatichis*, *Pistoja* lovagja, a jogtudományok doktora, *Róma* városának feje, üdvözlétünket küldjük a nagytudományú *Sabbas Elias* magisternek, a zsidó orvosnak, fizikusnak és az orvosi tudomány doktorának és biztosítjuk őt kiváló kegyünkről. Mivelhogy meggyőződünk róla, hogy tudományoddal nemcsak hitsorsosaidnak, de kivétel nélkül a keresztényeknek is mindig segítségükre voltál és tapasztaltuk, hogy nagyon hasznosan működöttél a városi polgárság javára, ezért téged *Róma* város polgárának nevezünk ki, mindazokkal a jogokkal, amik a keresztény polgárokat megilletik. Ezenfelül pedig nemcsak adómentességet adunk neked, de még évi húsz arany-scudo stipendiumban is részesülsz a város pénztárából.

Otthon a jó hírnév, másutt a ruha teszi az embert.

*

Korán kelni és korán házasodni nem árt.

*

A rossz asszonyt még a halál is elkerüli.

Márkusné Beer Erzsébet:

A sikkasztó

A Kóhn Manó utóda bortermelő és nagykereskedő cég csaknem évszázados fennállása után, hirtelen hatalmas átalakuláson ment keresztül.

A tokaji ősi székház irodáit apró üzletekké alakították, a föld mélyében rejlő hatalmas pincéken kívül csupán két apró helyiséget foglalt el a vállalat kirendeltsége.

Nem a Kóhn Manó cégé, hanem a Hegyaljai Bortermelő és Értékesítő vállalaté.

Az új névre keresztelt cég ugyanis Budafokra tette székhelyét, ahol eddig csupán, — igaz, — évről-évre nagyobbodó pincéi, raktárai voltak.

Székház épült itt, az emeleten a tulajdonosok pazar lakásaival, a földszinten ezek terve és kívánságai szerint beosztott irodákkal.

Még az irodák, laboratóriumok is más elhelyezést nyertek itt, mint ahogyan az Tokajon volt.

Tokajon ha valaki belépett, az előszobából Laub Mózes diszponens szobájába került, onnan juthatott csak a főnöki szobába, a pénztárba. a könyvelésbe egyaránt.

Az ő irodája volt a vevők és eladók üzletkötési és megbeszélő helye.

Az új székházban elegánsan berendezett váróterem állt az üzletek rendelkezésére. Kényelmes fotelokkal, udvarias, csinos titkárnővel.

Laub Mózes fürgé alakja azonban nem volt látható.

Őt csak a csökönyös üzletfelek találhatták meg, akik egyáltalában nem voltak hajlandók mással, csak vele üzletet kötni.

Mindezt a változást az okozta, hogy a cég néhány hónapja két főnök vezetése alá került.

Maradt a családfő, Kóhn Móríc és jött az utrechti egyetem orvosi diplomájával fia, Kardos Illés dr.

Az átalakulást, felfordulást ő idézte elő.

Midőn külföldről hazatért, csalódottan kellett megállapítania, hogy a numerus clausus nemcsak azt jelenti, hogy van, akinek otthon tanulnia nem szabad, de azt is, hogy ha az ilyen idegenben meg is szerezte a tudást, a diplomát, — annak is hatósági jóváhagyás kell, hogy tudását hasznosítsa... Neki pedig a használati engedélyt nem adták meg.

Eleinte kesergett, azután unatkozott, végül apja üzletében próbált érvényesülni.

Nem nagyon törődött ezzel sem.

Több időt töltött a tenispályákon, meg Pesten régi barátai körében.

Megnyugtatta kesergő lelkét, hogy még előkelő családból származott keresztény iskolatársai is fenntartják vele a régi barátságot.

Ezek, akik között állami előkelőségek gyermekei is voltak, aminálták arra, hogy apja vállalatát a kereskedelmi élet központjában, Pestre helyeztesse át, de arra is, hogy ennek kevésbé jó hangzású firmáját olyanra változtassa, amely a rohanó kor igényeinek megfelel.

Nem ment egy könnyen a dolog.

A konzervatív öregúrral sok nehéz vitája volt.

— Jó volt, ahogy van, — szólt ilyenkor az apa, — nagyapáidnak, nekem és sok elődünknek is... mi a kifogásod a cégér ellen?

— De értsd meg apám, — harcolt a fiú, — te sem azt az üzletet vezeted, amit a nagyapa adott át neked... vagy az ükapánk, aki egy gebés kocsiján járta a hegyeket, hogy a bort összevásárolja!

— Igaz fiam, — válaszolt Kóhn, — de az eddigi változás csak nagyobbítás volt nemzedékről-nemzedékre.

— Amit én akarok, az se más, — védte igazát a fiú, — higgy nekem... Eljött az idő arra, hogy a Kóhn Manó cég elfoglalja helyét a bor arisztokratái közt... és erre csak ez az egy mód van!

— A mi cégünk mindig az elsők között volt, — szólt komolyan az apa, — mi minden tekintetben a legszolidabbak és legelsők voltunk!

— Elismerem apám, — szólt a fiú, — de miért ragaszkodol ehhez a fészekhez? Micsoda dicsőségre lesz nevünknek, ha ott a fővárosban is mindenki tudni fogja, kik azok a boros Kóhnék!...

— Engem ugyan hírnév nem izgat, — válaszolta csendesén Kóhn, — de lehet, hogy neked van igazad!... Talán én nem tudok haladni a korral...

— Dehogy nem, — szólt a fiú, — csak nem gondolod meg, hogy Emmi jövőjére is milyen sokat jelent, ha a fővárosba kerül!

— Hogyan jön ehhez a dologhoz az a kisleány?... — kérdezte értelmetlenül az apa.

— Emmi ma holnap megérett arra — válaszolt a fiú, — hogy férjhez menjen... S itt ugyan kihez adnád őt?... Valami eladósodott földbirtokoshoz vagy kereskedőhöz?... vagy... Kit találhatnál neki ebben a kihalt fészekben?... Ha csak nem akarod a családi tradíciók receptje szerint Emmike életét is valamilyen hűséges alkalmazottal besavanyíttatni...

— Te Laubra célszól?...

— Mondjuk...

— Hát erre igazán nem gondoltam még. De ha ezt a jó Isten úgy rendelné, nem zúgolódnék. A régi házasságok fundamentuma becsületesebb volt, mint a mai házasságoké, amelyek túlnyomórészt köntörfalazással jönnek létre. Laubot keresztul-kasul ismerem. Talpig becsületes ember. Már most boldog lehet az a leány, aki a felesége lesz. Én nem tagadom: nagyon kedvelem ezt a kiváló szakembert...

Kardos dr. felkacagott.

— Nagy művészet!... Tizenkét év alatt igazán megtanulhatta azt a szakmát, amit én néhány hónap alatt elsajátítottam, sőt felülmúltam...

— Na-na!... — jegyezte meg kételkedően az apa. — Rangban igen, de szaktudásban alig hiszem.

— Nos hát én rövidesen meggyőzlek erről!... A legelső nagyobb rendelést egyedül fogom effektuálni.

— Ennek csak nagyon örülnék. Csak arra vigyáz, hogy ne csinálj valami galibát... Különben is maradjunk a tárgynál... Ha minden áron szeretnéd, beleegyezem, hogy az üzletet a fővárosba helyezzük át. Talán neked van igazad...

Így eset a nagy változás, amely elsöpörte a multat, de alaposan!

Szóval Tokaj, az ősi fészek, ahol az elődök talpalatonként szereztek a bortermő földet, ahol viskóból épült ki a nagykereskedelem, alárendelt szerepet kapott.

Eltűnt a Kóhn Manó, de eltűnt az előtérből Laub Mózes is, aki 18 éves kora óta, immár 12 éve jobbkeze, helyettese volt gazdájának.

Bevásárlásokat, régi üzleteket még csak intézhetett. Ezeket nem is vette volna kezéből ki az új uralom, mert ez a pájeszéhez, szakállához ragaszkodó szakember páratlan érzékkel tett különbséget bor és bor között s szinte ösztönszerűen érezte meg mikor mit kell eladni.

Csak ne lett volna olyan csökönyösen maradi! Hiszen csak nem állíthatják a miniszteri tanácsos elé, hogy vele tárgyaljon, csak nem küldhetik a hadtestparancsnokhoz. Az talán szóba se állna vele...

Ezért dugták el, ezért igyekezett Kardos Illés dr. minél jobban arra, hogy az üzlet vezetését kezéből kivegye.

Az apa sokszor rosszalóan csóválta fejét. Neki nem tetszett az új iram, amely a régi kipróbált és bevált üzletvitel helyébe lépett...

*

Kardos Illés dr. napról-napra szűkítette Laub hatáskörét.

Állandóan kísérletezett a keverés útján történő minden tekintetben nemes bor létrehozatalában, de bosszúsán kellett megállapítania, hogy ebben a tekintetben a hosszú gyakorlatot, nem tudja legyűrni. Laub zsenialitása színben, ízben, erőben, illatban utólérhetetlennek bizonyult,

— Hogyan csinálja, — faggatta a diszponenst, — ugye ídegen anyagot is kever belé?

— Az hamisítás volna, — válaszolt ez komolyan, — s csak nem képzeli rólam, doktor úr, hogy valami végzetes kalandba hajtom a céget, amely kenyereimet adja!...

— Úgy értem, valami egészen ártatlant...

— Semmit... Bort borral keverek. Megesik, hogy három-négyfélét egyszerre, különböző arányban...

— Azután? — érdeklődött az ifjú.

— Azután részben érzékszerveimmal, — válaszolt mosolyogva Laub, — részben műszerekkel keresem meg, az lett-e a keverék, amire szükség van.

— Egyszerűen hangzik, de mégsem hiszem. Adjon csak ebből, — mutatott az egyik keverő edényre, — meg akarom vizsgálni!

Laub készséggel öntött a keverékből egy vödörbe.

Illés laboratóriumába vitette azt.

Minden vizsgálati módszert megpróbált...

Hasztalan!

Bosszúsán hagyta ott meddő kísérletei színterét és szobájába ment.

Levelet, hivatalos írást pillantott meg asztalán.

Gépiesen tépte fel a borítékot.

A hadtestparancsnokság rendel 500 hektó bort a helyőrségi legénység részére, amelyből 100 hektót kell szállítani a kormányzó nevenapján a legénység számára. A bor elsőrendű, tiszta, zamatos és főképen — olcsó legyen.

Ettől függ a még nagyobb rendelés.

Szállítás előtt minta küldendő.

...Ezt én csinálom meg!... — gondolta. — Nem is árulom el az ügyet Laubnak.

Ujra laboratóriumába ment.

Épp idejében.

Az egyik lombik alatt, amelybe a Laub-féle keverék egy részét öntötte még égett a gáz, de a bor már teljesen elpárolgott abból.

Hirtelen oltotta el a lángot.

Midőn az üveg lehült kíváncsian vizsgálta a fenekére tapadt kristályokat.

...Úgy?!... — mormolta — hát a cukor a titkod?!... No ezt megcsinálom magam is!... Jobb is lesz, olcsóbb is...

Csengetett.

— Hozz egy vederrel a tavalyi móriból — szólt a belépő irodatiszthez.

— Olyan savanyú az, hogy semmire se tudjuk használni, — jegyezte meg az altiszt.

— Majd megpróbálok vele valamit... Csak igyekezz!...

Ólomcukrot, illatos olajat vett elő és mindent elkészített a kísérletezésre.

Jó óra múlva, mialatt már a felét elhasználta a kísérleti csigernek, meglegegedetten nézegette legutolsó keverése eredményét.

A folyadék csillogott a napfényben, ize kitűnő volt, színe pompás!... Büszkén vitte remekét Laub szobájába.

— No, mit szól ehhez? — kérdezte lelkendezve.

A diszponens nyugodtan kezébe vette az üveget. Nézegette, majd felrázta a bort:

— Színe szép... illata jó... de szerény véleményem szerint üllepedni fog...

— Nem hinném, — válaszolta zavarodottan Illés, — csak most csináltam... Reggelre meglátjuk!...

Laub a mérőket vette elő.

— Szeszfoka megfelelő, sűrűsége is — állapította meg. Megízlelte.

— Ez csak kísérlet, vagy valaki számára készül? — kérdezte ekkor.

— Ha jónak itéli, — válaszolt Illés, — úgy ezt a katonaság számára szállítjuk. És ezen azután igazán ragyogóan fogunk keresni, mert olyan borból készült, amit semminek se tudtunk eddig használni.

— Tudom, — szólt komolyan Laub, — a tavalyi möriből, de ha akar rám hallgatni, doktor úr, ezt a folyadékot nem fogja eladni bor gyanánt!...

— Miért tudós úr? — kérdezte sértődötten ez.

— Az illatosítás még hagyján, — válaszolt csendesen a diszponens, — a szesz is elcsúszik, de ami még ebben van, az tönkretelheti az üzletet teljesen!

Kardos dr. elsápadt.

Ő maga is tudta, hogy nem keverte, hanem hamisította a bort. Tudta, hogy ezért anyagi bajokon kívül börtön is jár... Azonban nem akart Laubbal való harcában alul maradni.

— Nem érdekel maradi véleménye, — csattant fel, — amely épp olyan, mint füle mellett a pájész... Szállítom a saját felelősségemre, elvégre mégis én vagyok itt a főnök!...

Laub szót sem felelt és folytatta az abbahagyott könyvelést.

Illés a pincébe sietett.

Receptet adott a pincemester kezébe és utasította, hogy 100 hektó bort aszerint készítsen el.

Az ősz pincemester megcsóválta fejét.

— Megengedjen, igazgató úr, — szólt, — első eset, hogy a vállalatnál így keverünk, pedig itt őszültem meg...

— Rohonczy — szólt ingerülten az ifjú, — szokjanak végre el az önállóságtól! Eddig nem volt, ezután így lesz és punctum!... A bor pedig holnap délre szállításra készen álljon!

Idegesen hagyta el a telepet...

*

Jóval a hivatalos óra letelte után Laub levetette irodakabátját és aggodalomtól gyötörve indult hazafelé a telep hosszú udvarán keresztül.

— Mózsi!... — hangzott feléje csengő hangon a neve.

A gondolataiba elmélyedt Laub, meglepetten nézett maga körül. Főnökének leánya, Emmike állta el útját.

— Mózsi!... — szólt tréfás duzzogással a leány. — Nem elég, hogy nem köszön, hanem még el is akar gázolni?!...

— Bocsánat, Emmike! — hebegett Laub. — De igazán észre sem vettem...

— Ezt én már rég tapasztaltam... — jegyezte meg Emmi. —

Különösen azóta, amióta bátyám hazajött. Valósággal elkerül... Maga csunya ember!...

Laub a füle tövéig pirult el. Érezte, hogy a leány a lelkébe lát. Beszélni szeretett volna, de nem jött szó az ajkára...

Hallgatott.

A csendet a leány törte meg.

— Nos, Mózsí... párdon Laub cégjegyző úr, igazán nincs hozzám egy szava sem?!... Hát akkor jó éjszakát!... — és kacagva futott fel a lépcsőre a lakásba...

Laub hosszan, melegen nézett az elérhetetlennek vélt álma után, amíg nem tűnt el a szeme elől.

(Folytatása és vége következik.)

Szórakozás, kacagás, jutalom!

A rejtvény megfejtése ezuttal igen szellemes Göring-élcet ad, ha a vízszintes sorokat összeolvassuk.

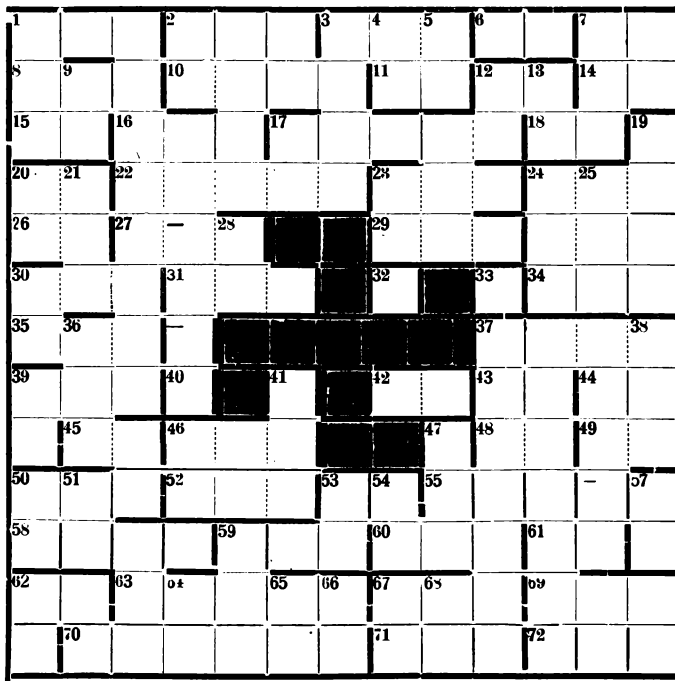
Rejtvényeink helyes megfejtőit 5 gyönyörű regénnyel jutalmazzuk.

Vízszintes.

- 1 Amihez ragaszkodunk (ford)
- 2 Fehérnemű.
- 3 Vízben van.
- 6 Hamis másképpen.
- 7 Liget, más nyelven.
- 8 Esetleg, másképpen.
- 10 Ima után mondjuk.
- 11 Mássalhangzó.
- 12 Fed.
- 14 Mássalhangzó.
- 15 Fának része
- 16 Helyhatározórag
- 17 Lel.
- 18 Panasz
- 20 Ige rag.
- 22 Próféta
- 23 Figyel másképpen, ford.
- 24 Tagadó szócska, ford.
- 27-28 Vallás rövidítve.
- 26 Névmas.
- 29 Fejérmegyei kis község.
- 31 Legelő
- 32 Mutató névmás.
- 33 N.
- 34 Ilyen korcsolya is van.
- 35 u. m. 2.
- 37 Időhatározó.
- 39 Tagadó szó.
- 40 H.
- 42 Két L.
- 43 Igen, más nyelven.
- 44 Tiltó szócska.
- 45 Kérdő névmás.
- 46 Eszköz határozó rag.
- 48 u. m. 43.
- 49 Helyhatározó rag.
- 50 Évszak.
- 52 Figyelmeztet.
- 53 Névmas.
- 55 Kérdő szó.
- 59 Gyümölcsnek van.
- 60 Keréknek is van.
- 61 Nem régi.
- 62 Helyhatározó, hibás ort.
- 63 Tábla, más nyelven.
- 67 Névelő tárgyesete.
- 69 Névmas.
- 70 Nők kedvence.
- 71 Hízalgés, ford.
- 72 Mulatság, ford.

Függőleges.

- 1 Akadály, betűcsere.
- 2 Állati hang.
- 4 Rag.

- 5 Mássalhangzó.
- 7 Kerti szerszám ék. nélkül
- 9 u. m. vízszintes 15.
- 12 Házállat, fordítva.
- 13 u. m. vízszintes 27-28.
- 17 Névmas.
- 19 Főzéshez kell.
- 20 Névmas, ford.
- 21 Testrészt, ékezet nélkül.
- 23 Kötőszó.
- 24 Időhatározó.
- 25 Pusztaság más nyelven.
- 28 Disz, ford.
- 38 Tea, más nyelven.
- 39 Ismeretlen.

- 41 Hangszin.
- 47 Vegyszer.
- 50 Melegség, ford.
- 51 Ásvány, ékezet nélkül.
- 53 Ige is, főnév is.
- 54 Indulatsz.
- 57 És latinul.
- 62 — 51 ford.
- 64 u. m. 2. ford.
- 65 u. m. 28, ék nélkül.
- 66 Igekövető.
- 67 A. B.
- 68 Állatkert, idegen nyelven, fonet.
- 70 Címzés.

Hotel Imperiál Prága 1 percnnyire

a Masaryk pályaudvartól

A magyarok kedvenc találkozó helye!

Mérsékelt polgári árak

Ami a szülőket legjobban érdekli!

Leány- és fiúruha,
Leány- és fiúkabát

Litzmann Irma, Bpest, VI. Király-u. 18

Olcsó EZÜST ÁRUK,

tálcák, evőeszközök mélyen leszállított áron

SCHLEIFER ezüstárugyár

VII. Kazinczy-utca 10. Telefon: J 132-28
Rákóczi-ut közelében.

Prima hús, hizlalt baromfi legolcsóbb napi árban

REICH JAKAB húsnagyvágó

מֶשָׁרָה מְשָׁרָה מְשָׁרָה
mészárszékében

VI. Hegedűs Sándor-u. 17. sz. (Hunyadi-téri csarnokkal szemben.)

Pontos kiszolgálás.

Telefon: 29-1-10.

Geduldiger Hugó

bélyegzőgyára

Budapest, VI. Vilmos császár-ut 17.

Telefon: 22-8-95.

KNAPP MIKSA

képesített szűcsmester

Szűcs és szörmeáru üzlete:

Budapest, VI. Nagymező-utca 14.

Telefon: 20-4-53.

Szörme, bundák, boák nagy választékban. Alakítások, javítások jutányos áron készülnek.

Tekintse meg kirakatomat.

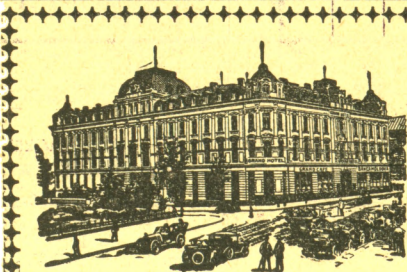
FURNÉROK

keményfa enyvezett lemezek legolcsóbban

GRÜN SÁNDOR

Budapest, VII. Kazinczy-u. 22.

Telefon: József 426-97.

**BUCAREST
GRAND-HOTEL**

„LAFAYETTE”

CALEA VICTORIEI, 11

A főváros legmodernebb, legfisztább, legkényelmesebb és legolcsóbb szállodája. Szobák 130 Lei-től.

A román királyság területére való bevitelt és terjesztést a
bucaresti román kir. Sajtóállamtitkárság 1932 szept. 2-án kelt